DISSERTATIO DE ODIO SECUNDARUM NUPTIARUM, QUAM PRAESIDE PETRO MULLERO JUR. D. ET...

Peter Müller, Andreas Wege, Valenti Gonzaga

Digitized by Google

CUM DEO!

UTI FERT AREOPAGITARUM LEX:

Ἄνευ προοιμίου καὶ παθῶν.

CAPUT PRIMUM

TRACTANS

CAUSAM ODII SECUNDARUM NUPTIARUM TAM QUOAD MULIEREM, QUAM VIRUM IN GENERE. DESCRIPTIONEM. MODOS VINCULI PRIORIS DISSOLUTIONIS.

SUMMARIA.

Th. I. *Ethnici ſecundas nuptias intemperantiæ infamiâ laborare dixerunt.* II. *Patres in veteri Eccleſia in eundem prolapſi ſunt errorem.* III. *Verùm rectè negatur ſecundas nuptias improbari. Promiſſio de perpetua viduitate ſervanda non valet.* IV. *Neque Ipſi Patres indifferenter damnarunt ſecundas nuptias:* V. *Nihilominus tamen Imperatores Chriſtiani veteres de coercendis ſecundis nuptiis multas edidêre Conſtitutiones.* VI. *Quid per odium intelligatur.* VII. *Quid per Nuptias Secundas. Deſcriptio.* VIII. *Recenſentur modi diſſolutionis vinculi matrimonialis prioris.*

THESIS I.

Equidem non defuerunt *apud Ethnicos* ſecundarum nuptiarum Oſores, qui eas intemperantiæ infamiâ laborare arbitrati ſunt, unde illud Publii:

Habent locum maledicti crebræ nuptiæ.

Gentilis *lib. 6. d. nuptiis c. 22.* & Plutarch. *in Gracchum* laudat Corneliam Gracchorum matrem, quòd expetita á Ptolomæo maluerit vidua manere, quàm Regina fieri. Viduitas

tas

tas enim genus pudicitiæ dicitur, Quintilian. *declam.306.* Servius *in Virgil. verſ. huic uni forſan poteram ſuccumbere culpæ*, notat bis nuptos ab Ethnicis repulſam paſſos fuiſſe á ſacerdotio. & Hieronymus *lib. 2. contra Jovin.* Unicubæ ſemper inter mulieres habitæ fuerunt, per quas fortunæ muliebri ſacra fierent. Nullum ſacerdotem digamum, nullum flaminem bimaritum leges: Huc referendus locus Valerii Maximi *lib.2.c.1. d. matrimonior. ritu*: Quæ uno contentæ matrimonio fuerant, coronâ pudicitiæ honorabantur. Exiſtimabant enim, cum præcipuè matronæ ſincera fide incorruptum eſſe animum, qui depoſitæ virginitatis cubile pudicum egredi neſciret: multorum matrimoniorum experientiam quaſi legitimæ cujusdam intemperantiæ ſignum eſſe credentes.

Thes. II. Et *Patres in Veteri Eccleſia* quidam in eundem prolapſi ſunt errorem, quemadmodum Hieronym, *d.l.* & *ad Salvin.* immundis animalibus & ſerpentibus in arca Noæ, vaſis dedecoris & matulis comparat digamos. & Origines *in Luc.* ait: non ignoramus, quod tale conjugium (reiteratum) rejiciat nos de regno Dei. Cujacius *d. ſecund. nuptiis* dicta Nazianzeni & Ambroſii refert: Illius *ex oration. in dict. Evangel*: Primæ nuptiæ legis, Secundæ indulgentiæ, Tertiæ prævaricationis, & vile eſt, quod ultra eſt. *Hujus* verò: A Deo primæ nuptiæ ſunt, Secundæ verò permiſſæ. Primæ ſub benedictione Dei celebrantur ſublimiter, Secundæ autem & in præſenti carent gloria. Athenagoras ſecundas nuptias *honeſta adulteria* cenſet. Baſilio M. *in Epiſtol. ad Amphilochium Can.4.* Secundum matrimonium *caſtigata fornicatio* dicitur. Clemens Alexandrinus *lib. 3. Stroma* Secundas nuptias fornicationis vel peccati in proprium corpus accuſat, easque cum avaritia & idololatria confert, verbis: *Ad eos pudore afficiendos, qui ſunt proclives ad ſecundas nuptias aptè Apoſtolus alto quodam tono eloquitur: Omne peccatum eſt extra corpus. Qui autem fornicatur, in proprium corpus peccat. Si quis autem Matrimonium audet dicere fornicationem, rurſus legem & Dominum inſectans maledictis impertit: quemadmodum autem avaritia & plures habendi cupiditas dicitur fornicatio, ut quæ adverſetur ſufficientiæ. & uti idololatria eſt ex uno in multos Dei attributio: Ita fornicatio eſt ab*

uno matrimonio ad alterum prolapſio. S. Ambroſius, ſi juxta corticem verborum ejus dictum accipiamus, ab iſto errore non abeſt, ita enim *lib. 1. d. offic. cap. ult:* Una tantùm nec repetita copula nobis permittitur, & in ipſo conjugio lex eſt non iterare conjugium, nec ſecundæ conjugis ſortiri conjunctionem.

Thes. III. *Verùm* rectè negat Beza *d. polygamia* ſecundas nuptias moraliter improbari, quin ſimul improbentur primæ. quippe hic actus matrimonii iteratus non minus, imò quandoq; magis ad conſervandos caſtitatis ac honeſtatis terminos conducit. Ex ſacræ ſcripturæ locis nullo negotio monſtrari poteſt, Patres plures duxiſſe uxores ſucceſsivè. Sic *Abraham* Pater Credentium mortuâ Sarâ *Kethuram* duxit *Genes. 25. verſ. 1. Nabal* mortuo *Abigail* nupſit *Davidi. 1. Samuel. 25. verſ. 42.* Apoſtolus Paulus *I. Cor. 7. verſ. 39.* dicit: Mulier alligata eſt legi, quanto tempore vir ejus vivit: quòd ſi obdormierit vir ejus, libera eſt ad nubendum, cui vult in Domino & *Roman. 7. verſ. 2. & 3* Quæ ſub viro eſt mulier, vivente viro vocabitur adultera, ſi fuerit cum aliô viro; ſin autem mortuus fuerit vir ejus, liberata eſt à lege, ut non ſit adultera, ſi fuerit cum alio viro. Quæ adeo vera ſunt, ut nec promisſio de perpetua viduitate ſervanda ſeu votum perpetuæ continentiæ valeat ſeu ſubſiſtat, quia ſanctioni divinæ de conjugio opponitur, & cum periculo animæ atque corporis conjunctum eſt, ſiquidem hac ratione qvis ſe illicitis uſtionibus, quibus per conjugium mederi valet, objicit Balduin. *de caſib. conſcient. l. 3. cap. 8. cas.* 7. ubi hæc addit verba: talia vota facienda non ſunt, quæ ordinem Dei convellunt, vel corpus aut animam lædunt, vel occaſionem peccandi præbent. *vid. infr. corollar.* ubi Specialis caſus habetur.

Thes. IV. Neque ipſi Patres indifferenter damnarunt nuptias ſecundas. Epiphanius *hæres. 48.* eas clarè probat, dicens: Eccleſia virginitati congaudet, *Unas* nuptias honorat. Sed ſi quis per debilitatem opus habuerit poſt propriæ uxoris obitum SECUNDAS nuptias contrahere, hunc veritatis regula non interdicit. S. Auguſtinus *libr. contra adverſarios legis* Secundas Nuptias in utroque Teſtamento permisſas docet. Et *in quæſt. ex V. & N. T. collectis* mulieris in urbe Roma *meminit*, quæ maritos undecim, & viri alterius, qui duodecim uxores habue-

rit *cap.115* exemplum ejusmodi, ubi vir 20. uxores, & uxor quæ 22. maritos habuerit, hæque perſonæ matrimonio copulatæ fuerint, lege ſis in D. Præſidis *tract. quem inſcribit: Præſidia Domus Illuſtris cap. 4. poſit. 10.* Imo iidem, qui modò de primis, modò ſecundis ſiniſtrè loquuti erant, alibi honorificè ſentiunt. Sic S. Ambroſius, qui in conjugio legem fixerat dicam, an finxerat de non iterando conjugio, aliter de viduitate ſentit: Alia, ait, eſt infirmitatis Contemplatio, alia gratia caſtitatis. *Non prohibemus Secundas nuptias*, ſed non probamus ſæpe repetitas. Sicut vinum bibere licet, ſed plurimum non decet: ita nubere licet (viduis) ſed pulchrius eſt abſtinere. Ipſe Tertullianus (qvem ob rejectas Nuptias Secundas S. Auguſtinus hæreticis connumerat,) *contra Nicolaitas vel contra Marcion. c. 30.* Sanctitatem, inquit, ſine Nuptiarum damnatione novimus & ſectamur & præferimus non ut malo bonum, ſed ut bono melius: non enim projicimus nuptias, ſed deponimus, nec præſcribimus ſanctitatem, ſed ſuademus, ſervantes & bonum & melius pro *viribus cujusque* ſectanda. D. Hildebrand. *libell. d. nupt. veter. Chriſtianor.*

Thes. V. Nihilo tamen minus Imperatores Chriſtiani Veteres inprimis dogmatibus Doctorum Eccleſiæ informati de coercendis nuptiis ſecundis multas edidère Conſtitutiones prout videre eſt ex *tot. tit. C. d. ſecund. nupt.* neque etiam omni ratione deſtituitur *odium*, quod adverſus digamos concepère; non quòd de jure divino vel civili ſint damnatæ, nec quòd anima defuncti conjugis per alias nuptias ſuperſtitis conjugis crucietur; ſed quòd uxores quod attinet, eas lugere maritos debeant, imò ex feſtinatione ſecundarum nuptiarum oriatur turbatio ſanguinis, & quod etiam quoad viros per ſecundum matrimonium extantibus liberis ex priori rixæ & friguſcula veniant; effato enim Hieronymi, ſi evenerit, ut ex ſecundo marito habeas filios domeſticos, oritur pugna, inteſtinum prælium. Non licebit tibi amare liberos, nec æquis aſpicere oculis, quos antea genuiſti. Clam porriges cibos, invidebis mortuo, & niſi oderis filios, adhuc eorum videberis amare patrem. Quod ſi vir ex priori uxore ſobolem habens domum te

introduxerit, etiamſi clementiſſima fueris, omnes Comœdi & mimimographi in novercam ſæviſſimam reclamabunt. Si privignus languerit & condoluerit caput, infamaberis ut venefica; ſi non dederis cibos, crudelis, vid. D. Præſes. in *dict tracta cit. loc. & diſſertat. de frigusculo cap. 3. th. 15.*

Thes. VI. Nobis hoc loco *Odium* non eſt appetitus pravus ſeu concupiſcentia â debita charitate diſſonans, de quâ Thom. *2. quæſt 34.* Joh. Azor *Inſtit. Moral. lib. 3. cap. 12.* ſed malevolentia quædam erga ſecundò nubentes per leges licita; ut proinde vocabulum Odii latius accipiatur. vid. Aug. Barboſa *axiom. lib. 13. c. 16. n. 6.* ita ut Odium hoc licitum ſit, conceptum nempe adverſus id, quod leges deteſtantur. Tale odium fundamentum habet in jure noſtro, vid. *l. 3. C. d. nupt. l. 40. d. condict. indebit. l. 33. §. 1. C. d. inoff. teſtam.*

Thes. VII. Per *Secundas Nuptias* intelligimus non nudè dictas ſecundas, ſed iteratas, ſive tertiæ, ſive quartæ vel ulteriores ſint, *l. 4. pr. C. d. bon. quæ liber.* D. Richter *d. Signif. adverbior. p. 10.* ita ut ſecundæ nuptiæ dicantur omnes poſt primas *rubr. & l. 6. C. d. ſec. nupt.* Menoch *conſil. 4. n. 38. vol. 1. Rol. â vall. conſil. 72. n. 41. vol.* ubi dicit, quod diſpoſitum de ſecundo conjugio, locũ etiam habeat in tertio adeoq; in infinitum ut ait Mantica in *conject. ult. vol. lib. 11. tit. 19. n. 9. in fin.* Sicuti duo rei ſtipulandi vocantur, licet perplures ſint *pr. Inſt. d. duob. reis ſtipul.* & in materia ſubſtitutionis dum dicitur ſecunda hæredis inſtitutio, non excluditur tertio, vel quarto vel ulteriori gradu facta: Deſcribi poteſt OdiumSecundarum Nuptiarum, *quod ſit Diſplicentia legis cum pœna quandoque conjuncta, ob matrimonii reiterati vel feſtinationem vel metum mutatæ erga liberos prioris matrimonii affectionis, ut iis, quorum intereſt, conſulatur, affectusque renubentium refrenetur.* Notanter liberorum ex priori matrimonio natorum facta eſt mentio; nam ſi liberi non adſunt, finito luctûs tempore, ad ſecunda vota abſque incommodo tranſire quis poteſt.

Thes. VIII. Ut autem nuptiis ſecundis locus ſit, prius matrimonium diſſolutum eſſe neceſſe eſt. Diſſolvit matrimonium MORS, quæ ut alias omnia *Nov. 22. c. 20.* ſic etiam matrimonium dirimit. *1. Cor. 7. verſ. ult. c. fin. 31. qu. 1.* Weſenb. *ff. d. divor 30.*

per

per mortem verò intellectam volumus naturalem. Mortem enim Spiritualem propter amplexatum Monachiſmum *Nov. 22. c. 5. Nov. 123. c. 40.* quâ matrimonium diſſolvi volunt Pontificii *c. 2. 4. 5. 6. 9. 14. X. d. convers. conjug.* non agnoſcimus. Præterea ſolvitur vinculum matrimonii propter ADULTERIUM, FORNICATIONEM, *πορνείαν, Matth. 5. vers. 32. c. 19. v. 9. Luc. 16. v. 18.* quo verbo omnia delicta adulterio graviora aut paria, quæ ſubſtantiâ conjugii evertunt, comprehenduntur, vel ſaltem non excluduntur. Parti innocenti, ſi nolit aut ſe continere nequeat, ad ſecunda vota conceditur tranſitus. Carpz. *Juriſpr. Eccl. lib. 2. d. 189.* & *in prax. crimin. qu. 53* Nocenti parti, ſi pœna eam nulla ſubduxerit, deficiente omni condonationis ſpe *arg. 1. Cor. 7. v. 11.* certis intervenientibus circumſtantiis ex ſpeciali Conſiſtoriorum diſpenſatione mutata ſede fortunarum & domicilii vel pœna pecuniariâ exolutâ permittuntur ſecundæ nuptiæ. Carpz. *d. l. 1. & lib. 3. d. 71. n. 12.* quia prioris conjugii vinculum eſt ſolutum, & perpetuæ veritatis eſt regula Apoſtolica: *Si ſe non contineat, nubat*, & ſatius eſt honeſto conjugio eam devinciri, quàm ſcortationibus & adulteriis liberè indulgere D. Gerhard. *in lib. d. conjug. §. 622.* Bidenbach *d. cauſ. matrim.* & ita Conſiſtorium Lipſienſe *d. 8. Nov. 1676.* reſcripſit. Propter MALITIOSAM DESERTIONEM dirimi matrimonium probatur *1. Cor. 7. v. 15.* qualis deſertio adulterii ſeu fornicationis quædam ſpecies dici poteſt, Weſemb. *ad tit. ff. d. divort.* Carpz. *l. 3. d. 56. per tot.* Gerhard. *d. Conjugio §. 6. 23.* nec intereſt deſertio hæc ſive à muliere ſive à marito facta ſit, inter utrumque eadem ratio, idemque jus ſtaduendum *l. 108. ff. d. V. O.* Cui malitioſæ deſertioni æquipollet pertinax DENEGATIO DEBITI CONJUGALIS B. Luther. *lib. d. vit. Conjug.* Bidenbach *d. cauſ. matrim.* recenſet in tali caſu factum fuiſſe divortium in Conſiſtor. Würtemberg. anno 1600. Quod etiã Conſiſtorium Lipſienſe anno 1555. ſecutũ in cauſa Hoyer Schatzens/ uxori per 13. annos debitum denegantis his verbis: Das Klägerin geſtalten Sachen nach von Beklagten hinwiederum billich geſchieden/ und da ſie ohne verletzung des Gewiſſens auſſer dem Eheſtande nicht bleiben kan/ ihr in andere wege ſich Chriſtlich zuverehelichen und die Ehe/ iedoch ohne Gepränge/ zuvollnziehen verſtattet und nach-

nachgelaſſen/ Beklagten aber ohne unſern Vorbewuſt und Einwilligung ſolches verbothen wird. V. R. W. Magnific. D. Struve *diſſert. d. jure divortiorum cap. 3. n. 4.* Cauſa divortii quoque eſt ERROR VIRGINITATIS. In ſacris enim expreſſus extat locus *Deuter 22. v. 13. 20.* & hodienum in Conſiſtoriis recepta eſt hæc ſententia, ut matrimonio per errorem contracto, ſi mulier reperiatur vitiata ob defectum conjugii hypotheticè conſiderati ſubſtantiæ, aut ſaltim qualitatis intrinſecæ diſſolvatur vid. Bechſtad *d. condit. ſponſal. c. 10. n. 14.* D. Ziegler ad Lancell. *l. 2. tit. 12. §. .* D. Struv. *Syntagm. Jur. Civil. ex. 29. lib. 25.* Arumæus *Diſp: 15. th. 6.* & tandem IMPOTENTIA generandi præexiſtens, non ſuperveniens, matrimonium, quod ipſo quidem jure nullum eſt, annihilat ac dirimit. Putativum enim matrimonium illud, cui maritus talis vel uxor ob finem ſuum primarium ſupereſſe non potuit, eſſe invalidum, illudque tabb. nuptialibus inſcribi ſolitum fuiſſe aſſerit Briſſon. *d. formulis* P. R. Rittershus. *p. 4. c. 7. n. 10.* vid. Kitzel. *ſynopſ c. 8. th. 4. l. b.* Selden. *d. Jur. N. G. lib. 5. c. 7. & Uxor. Hebr. lib. 3. c. 18.* diſtinguendum tamen eſt inter *Naturalem*, *Accidentalem*, & *Maleficialem* vid. D. Simon. *tract. d. impotentia conjugali.*

CAPUT SECUNDUM

CONSIDERAT

ODIUM VIDUÆ RENUBENTIS IN GENERE.

SUMMARIA.

Th. I. *Privilegia, quæ ex perſona Mariti defuncti competunt viduis, quorum quædam enumerantur, renubens amittit. II. An vidua ad ſecundas nuptias convolans amittat dotalitium? Pro Negativâ afferuntur rationes. III. Pro Affirmativa. IV. quid pactis cautum ſit, inquirendum eſt. Cautela abundans. IV. Proponitur elegans caſus & quæſtio: Num prædium ſub perpetua viduitate relictum, & hactenus poſſeſſum, vidua ſecundo nubens tam ipſum quàm fructus ejus teneatur reſtituere? Pro negativa afferuntur rationes. VI. Pro Affirmativa. VII. Reſpondetur ad rationes dubitandi. VIII. Affertur ſimilis fermè caſus cum præjudicio illorum Helmſtadienſium.*

THESES I.

MAgna ſanè ſunt privilegia, quæ ex perſonâ Mariti defuncti competunt viduis: Inprimis ea, quibus Maritus uſus eſt, *arg. l. fin. C. d. privil. Scholar.* Gvido Pap. *Deciſ. 379.* retinet enim uxor viduata omnia jura mariti Brunnem. *ad l. ult. C. d. incol.* repræſentat imaginem mariti defuncti, Bald. in *l. Pignoris C. d. pign. action. n. 2.* qvod in iis privilegiis & juribus verum eſt, quæ marito non ratione officii & profeſſionis, ſed ratione dignitatis competierunt Bart. *ad l. ſemper §. immunitatis ff. d. jur. immunit.* Stephani *d. jurisdict. lib. 3. p. 1. c. 19. n. 27.* Carpz. *d. jur. fœminar. ſingul. dec. 1. pos. 5. n. 8. & ſeqq.* Sic Doctorum viduæ gaudent privilegiis *authentica habita C. ne filius pro patre.* Plebeja, quæ Nobili nupta fuit, nobilitati, particeps manet, Tiraquell. *d. nobilit. c. 18. n. 5.* & virgo nobilis viro ignobili copulata nobilitatem, quam ex paterno ſanguine habet, perdit, nec ſoluto matrimonio reſtituitur *l. 1. C. d. dignit. l. 8. d. Senat.* Tiraquell. *d. l. n. 38.* fruuntur quoque viduæ beneficio & jure Collegii, cujus maritus particeps fuit, unde eſt, quod Artificium defuncti mariti per expertum miniſtrum (Meiſter Geſellen) vel filium exercere poſſint, Stephani *d. tract. l. 1. c. 12. n. 179.* Perez. *ad tit. d. muril. & Gynæc. n. 5.* Gregor. Tholoſan. *ſyntagm. jur. lib. 9. c. 4. n. 18.* Sic vidua forum domicilii mariti retinet, *l. 22. §. 1. ff. ad municipal. d. fin. C. d. l. priv. Scholar.* Zanger. *d. except. part. 2. c. 1. n. 56.* licet Mariti ſit ſpeciale privilegiatumque forum Brunnem. *ad l. final. C. d. incolis* mortuo ergò marito nihilominus domicilium ejus adhuc retinet, quia fictione quadam juris matrimonium adhuc ſtare & durare cenſetur Perez. *ad tit. C. d. dignitat. n. 55.* Frid. Pruckman *d. differ. utriusque ſex. part. 1. membr. 3. art. 22.* vid. *l. 2. C. d. Epiſcop. & Cleric. l. 2. C. d. advoc. diverſ. judic. l. ult. C. d. incol. l. 13. C. d. dignit.* Coſtal. *in l. 8. ff. d. Senat.* Chriſtinæ *5. dec. 131. n. 12.* Carpzov. *lib. 2. tit. 2. reſpons. 24. n. 18. & ſeq. & 4. conſt. 21. def. 11. & Conſt. 27. def. 4. num. ult.* Klock. *d. contribut. c. 15. n. 32. & ſeqq.* Knipſchild. *d. jur. civit. c. 20. n. 45.* D. Richter. *ſingul. in authent habita C. ne filius pro patre.* Mevius *4. deciſ. 117.* Brunnem *in l. 22. n. 1. ff. ad municip. & in tit. C. d. privileg. Scholar. & in tit. C. d. re militar.* Viduæ enim

habentur

habentur perinde, ac ſi viros ſuperſtites haberent *l. fin. C. d bon. matern. l. 1. §. exactis C. d. rei uxor. action.* & ſunt pars corporis maritorum, qui longè abſentes in perſonâ viduarum adeſſe videntur *l. cum ſcimus C. d. agr. & cens.* Klock. *d. c. 15. n. 35 36.* Carpz. *d. def. 4. n. 7.* quod teſte Dn. Frideric. Mullero JCto *in practic. Civil. marchic. reſolut. 6.* Dnn. Conſiliarii Elector. Brandenburg. in Secretiori Senatu, geheimten Rathe/ die 9. Mart. anno 1669, in cauſa der Bürgerſchafft zu Berlin/ contra den Rath und eximirten daſelbſt/ hiſce formalibus: der Witwen der verſtorbenen Exemptorum, ſo lange ſie im unverruckten Stande bleiben haben ſich dieſer Exemption (intellige der hoſpitation, Einquartirung ſive ſervis) ſo wohl als da ihre Männer in vivis geweſen/ annoch ungehindert/ doch daß ihnen etwas von der Nahrung wo ſie die treiben/ zugeſchrieben werde/ zugebrauchen. Quæ tamen omnia privilegia vidua AMITTIT, ſi ad ſecunda vota tranſit *l. 22. §. 1. ff. ad municipal.* ibi: *vidua mulier amiſſi mariti domicilium retinet, exemplo cariſſimæ perſonæ per maritum facta, ſed utrumque aliis intervenientibus nuptiis permutatur Nov. 22. c. 36.* Amittunt quoque privilegia *legis unica C. quando inter pupill. & viduas & cap. II. X. d. for. compet.* cùm ceſſet illa juris fictio, quâ matrimonium in viduitate durare dicitur. Amittit ergò dignitatem prioris matrimonii, & ſequitur conditionem ſecundi *l. 8 ff. d. ſenat. l. 13. C. d. dignit.*

Thes. II. Num autem *vidua illuſtris, ſi ad ſecundas nuptias convolat,* wenn ſie den Witthumbs-Stuhl verändert, *amittat Dotalitium* Q? D. Nicolaus Henelius *tractat d. Jure dotalitii cap. 10. §. 17.* putat, quod non, cùm nullus detur textus, qui hanc amittendi dotalitii cauſam probet; & conditio iſta impleta eſſe intelligatur, ſi ſemel, brevisſimo licet tempore, vidua fuerit, qvamvis talis non permaneat, ſed nuptias contrahat. Sufficere conditionem vel momento temporis extitisſe, etiamſi poſtea evaneſcat; nam, ut Baldus *in l. precibus n. 6. C. d. impuber. & al. ſubſtitut ait,* in conditionibꝰ attendimus principium primæ exiſtentiæ, neque curamus ejus ſucceſſum. Et textus eſt in *l. ult. C. d. indict. vidui. toll.* ubi Juſtinianus legatum hujusmodi verbis mulieri relictum: *Si vidua erit, quotiens vidua erit, cùm vidua erit.* vel e-

 contra

contra viro, *ſi amiſerit uxorem*, vel *quando ad cœlibatum pervenerit, omnino debere, etiamſi legatarius aliam uxorem duxerit, vel alii viro nupſerit, atque ita conditionem, quæ ſemel extitit, non reſolvi.* atque ita Venetiis controverſiam de legato uſusfructus relicto, cum mulier ad viduitatem pervenerit, deciſã Paulus Caſtrenſis dicit, vid. Scipio Gentil. *tract. d. ſecund. nupt. c. 15.* Rittershus. *ad Nov. part. 4. c. 4. n. 21.* ubi dicit: Si maritus uxori uſumfructum legavit in rebus ſuis, mariti nempe, propriis, idque vel purè vel abſolutè, vel hac adjectâ conditione, ut per ſecundas nuptias uſusfructus interiret. De priore caſu ita jus eſt hodie, ut mulier per ſecundas nuptias eum uſumfructum non amittat, qvem vir per conſtitutionem *l. unic. C. ſi ſecundò nupſerit mulier* hodiè abrogatæ, amitteret. Poſteriori verò caſu certum eſt, uſumfructum amitti ſecundis nuptiis, & per *d. l. unic.* & multò magis *per authent. hoc locum habet. eod. tit.* ſive *per Nov. 22.* & hoc congruere videtur juri Saxonico lib. 3. art. 76. in verbis: Nimmet ein Mann eine Wittwe/die Eigen/oder Lehn oder Zinß-Güter zur Leibzucht hat. Unde conſtat viduam per ſecundas nuptias non amittere Dotalitium à priori marito conſtitutum, ſed illud ad ſecundum maritum adferre, qui eo ad vitam usque Uxoris utitur fruitur. Etiamſi quis ducat Uxorem commorantem in Caſtro Dotalitio aſſignato, Matthæ. Weſenbec. *cons. 333. n. 58.* adeo, ut non modò Secundus, ſed etiam Tertius Maritus dotalitii fructus percipiat & lucretur, nec poſt mortem uxoris quicquam horum fructuum perceptorum nomine reſtituere obſtrictus ſit Mart. Coler. *cons. 25.* Schœffer *pract. quæſt. 10. n. 1 part. 2.* laudatusque Henelius *d. d. lit. 2.* refert exemplum *Eliſabethæ* Reginæ *Wenceslai* Senioris Bohemiæ Regis, quæ vidua facta ad ſecundum maritum *Rudolphum* Ducem Auſtriæ, non ſolùm dotalitium attulit, verùm etiam defuncto Rudolpho illud ad dies vitæ retinuit.

Thes. III. Hiſce tamen *Contrarium* aſſerens D. Mylerus ab Ehrenbach *in Gamologia Perſonarum Imperii Illuſtrium cap. 14. th. 8.* nempe quod Vidua illuſtris tranſiens ad ſecunda vota, Dotalitium cedere debeat Succeſſoribus in Principatu aut Comitatu; Quis non videt, *inquit*, ſuperſtitibus liberis, fœminas opibus

prio-

priorum maritorum ad iteranda matrimonia provocari, procos allici, & de ſpoliis priorum redimi ſequentes maritos, magnâ liberorum fraude? Cùm viduæ exemplum haberent à legibus Imperialibus ob oculos ponendum, quæ lucra de primis maritis quæſita, nuptias iterantibus adimunt, adeo ut etiam uſumfructum relictorum amittant *l. 1. ubi August. Barboſa C. d. ſecund. nupt.* Boer. *deciſ. 198.* Tiraquell. *d. revoc. donat. in l. ſi unquam, n. 126.* Nam fœminis tot admiſſarios recipientibus, quæ gratia pudicitiæ & floris, â quo Doaria tribui volunt? Bertrand. Argéntræ. *ad conſil. Britan. art. 433. gloſs. 1. n. 4.* & notat D. Mylerus *cit. loc.* ita uſu Imperii inter familias Illuſtres obſervari, ut Vidua ſecundas nuptias contrahens, ſive liberos habeat, nec ne, Dotalitio cedere, & accepta dote illata, in novi mariti illuſtris familiam tranſire teneatur, und ſie wird mit dem zugebrachten Heurath-Guth von dem Witthum hinweggelöſet.

Thes. IV. Si veritatem Theoricam attendamus, D. Henelii ſententia amplectenda videtur, quamvis teſte D. Mylero uſus diverſum velit. In prædictis tamen caſibus ante omnia reſpicienda ſunt pacta dotalia, quæ præciſè obſervari debent, nec ab iis Conjuges recedere poſſunt *t. t. ff. d. pact. dotal. & t. C. d. pact. conv.* Melius ergo & pro cautela eſſe videtur, certi quid exprimere, ne tali exiſtente caſu litigia inter affines vel ipſos liberos, ſi adſint, oriantur. Formulam habet D. Mylerus *d. l.* Da ſich aber zutrüge/ daß unſere hertzliebſte künfftige Gemahlin Fräulin Jngeltrudiß nach unſerm tödlichen Abgang den Wittibſtand verändern/ und ſich anderwärtig verheurathete wurde/ alsdenn ſolle es zu unſer Hertzog Engelberts Erben Beliebē und Gefallen ſtehen Jhr Gnaden von derſelben Witthumb Sitz/ mit 30000. Güldē zugebrachtes Heurath-Gut aus- und abzulöſen: Jedoch daß Jhre Gnaden ein halb Jahr zuvor/ mit Jhren beſigleten Briefen/ die Löſung ankunden ꝛc. Similis ratio in eo caſu eſt, ubi viduæ habitatio relicta vel certum pretium annuatim pro eâ exolvendum eſt, ad ſecundas nuptias tranſit, quòd tunc, quando expreſsè ita diſpoſitum eſt, expiret: Formula talis poni ſolet: Hiernechſt ſollen des Herrn v. N. Lehens und andere Erben der Fräulein Braut eine bequeme Behauſung ihrem Stande gemäß verſchaffen/ oder

(welches ebenfals in der Fräulein Braut Wilkühr/welches Ihr beliebet zufordern so dann stehet Ihr N. Gulden Jährlich Haußzinß so lange sie am Leben/ und Ihren Wittben-Stuhl nicht verrücket/unweigerlich zubezahlen / gehalten und, obligiret ſeyn.

Thes. V. Quid ſi Maritus in teſtamento lèget uxori Prædium *ſub conditione: ſi non nupſerit.* verbis: Ferner verſchaffe ich meiner hertzgeliebten Ehefrauen C.v.G.gebohrnen v.W. über das/ was Ihr vermöge unſer beederſeits ufgerichteten Eheberedung gebühret/das von mir vor 10000.Thaler vor X.Jahren erkaufte Guth N. Wenn und ſo lang ſie keuſch in ihren Wittben Stande bis an Ihr Ende verharret. Falß Sie aber wieder heurathen ſolte/ſol diſes Guth meinen Kindern Kraft dieſes wieder reſtituiret werden. *Q. Num prædium iſtud ſub perpetua viduitate relictum, & hactenus poſſeſſum, vidua ſecundò nubens tam ipſum quàm fructu* ejus *teneatur reſtituere?* Non caret dubiis hoc problema. *Pro vidua,* quod nempe ad reſtitutionẽ ob tranſitum ad ſecunda vota non teneatur, militant ſeqq. rationes: I. quod hæc conditio ſit contra bonos mores, & ſic impoſſibilis. Sicuti autem naturâ impoſſibiles conditiones pro non ſcriptis habentur §.10. *Inſt. d. hered. l. 1. d. condit. inſtit.* ita lege tales remittuntur *l. 9. eod. l. 8. l. 20. d. condit. & demonſtr.* Nec eſt, quòd quis dicere velit, hanc conditionem in ſe & ſimpliciter turpem vel lege impoſſibilem non eſſe: Nam quamvis conditio aliqua in ſe ſit poſſibilis, & reſpectu demum circumſtantiarum impoſſibilis; tamen in eo, cujus reſpectu impoſſibilis eſt, pro non ſcripta habetur aut remittitur, Magnif. Dn. Struv. *Syntagm. jur. civil. exerc. 33. th. 49.* II. Eſt præterea expreſſa *lex 2. C. d. indict. viduit.* ubi Imperator Juſtinianus ait: *Licere mulieribus etiam maritorum ſuorum interminatione, qua viduitatem eis indicit, ſpreta, ad ſecundas migrare nuptias, & ea percipere, quæ maritus dereliquit:* concordat *l. 3. eod. l. 63. l. 74. d. conditionib. & demonſtr.* & III. quamvis hæc diſpoſitio legum correcta per *authenticam Cui relictum C. d. indict. viduit. & Novell. 22.* videtur fuiſſe, tamen ejus cauſa

odium

odium ſecundarũ nuptiarum, quæ in primitiva Eccleſia disſvadericœpta eſt,uti ſupra dictum,non eſt;quæ ratio quoniam invalida cenſetur, igitur IV. non absque ratione hodie quæ d. *Novell. 22. c. 43. & 44. & auth. cui relictum C. de indict. viduit.* contra antiquiores Conſtitutiones Juſtiniani diſpoſita non obſervantur. Ita expreſsè ſtatuit & hanc authenticam in uſu non eſſe poſt Baquet. docet,& ſecundùm infra *citat. l. ambiguitates 2, C. d. indict. viduit.* judicatum Burdegalæ anno 1563. ex Bernh. Autom. refert Paul Chriſtinæ. *vol. 3. deciſ. 39. n. 7.* & celeberrimi nominis JCtus Rittershuſius ad Novell. *part. 6. cap. 6. n. 7. exempl. 2.* adhuc hodie inter exempla, quæ jus remittit heredi conditionem viduitatis ponere non dubitat. V. videntur filii & heredes hoc ipſum agnoviſſe, eo ipſo, quoniam ſine cautione Mutiana exacta à Matre paſſi ſunt capere hoc Legatum matrem viduam, quam aliàs exigere debuiſſent, *juxt. auth. cui relictum & Nov. 22. c. 43. & 44. D. Franzk. 1. reſol. 15. n. 26.* VI. diſpoſuit hîc Maritus teſtator, ut mulier caſtè vivat uſque ad exitum vitæ; quo caſu eam, cum ſecundo nubat, legatum non perdere tenent in terminis egregii ICti Bartol. *in l. mulier §. cùm proponeretur ad S. C. Trebell.* Hippolyt. *ſingul*, 577. Everhard *loc. 91. col. 5.* Felin. *in c. cum ſit. n. 13. d. for. compet.* quæ ſententia niti videtur fundamento in expreſſo textu *c. Nicena Synodus diſt. ubi ſervari dicitur caſtitas in propriæ uxoris concubitu.*

§. VI. *Verùm* hiſce non obſtantibus Viduam *ſecundò nubentem* ad reſtitutionem legati prædii omninò eſſe obſtrictam evincunt ſequentia: I. Quamvis juxta anteriores Juſtiniani Conſtitutiones ſive viro ſive uxori impoſita conditio viduitatis penitus remitteretur, capiendique legati poteſtas daretur *l. 2. & 3. C. d. indict. viduit.* attamen has ipſas leges mutavit *d. Novell. 22. c. 43. & 44.* ex qua poſtea deſumta eſt *authent. cui relictum C. d. indict. viduit.* ubi diſpoſuit: conditionem viduitatis nullo modo remitti ei, qui quæve in viduitatem, mortuo priori conjuge, pervenerit, in tantum, ut intra annum planè nulla eſſet ſub hac conditione relicti legati petitio, poſt annum verò ita demũ eſſet, ſi caveatur de non nubendo vel uxorem non ducendo,

nec

nec non de legato integro, & non facto deteriori cum fructibus aut uſuris reſtituendo Hilliger. *ad Donell. 8. commment. 32. lit. l. K. L.* Colleg. Argentorat. *tit. d. conditionib. & demonſtrat. Theſ. 25. n. 9.* quæ omnia accuratè deducit D. Franzkius *reſol. 15.* ſecundùm hæc iura tanquam noviſſima judicandum eò magis, quoniam II. nullibi videntur eſſe mutata aut correcta aut contrariâ obſervantiâ quoad has regiones ſublata; correctum autem quod non eſt, quare ſtare prohibeatur *l. 32. C. d. appell. l. 27. C. d. teſtament.* quibus III. adſtipulatur communis opinio, modò in facto verum ſit, voluiſſe teſtatorem ſub hac conditione tranſire legatum vid. Cævall. *commun. opinion. contr. commun. l. quæſt. 151.* IV. appoſita hîc eſt reſtituendi neceſſitas, ſi nubat, per fideicommiſſum, quo caſu etiam Jure veteri reſtituendum erat legatum juxta Cajum in *l. 14. pr. d. legat. 3.* ubi Ictus ait: *non dubium eſt, quin ſi uxori legatum ſit,* ſi non nupſerit, *idque alii reſtituere rogata ſit, cogenda ſit reſtituere.* Quæ lex in terminis eſt ad præſentem caſum. Ut liceat huc applicare illud DD. qui dicunt, ubi legis caſus eſt, ibi nullus amplius dubitationi locus relinquitur, ſed ceſſant omnes cavillationes Gloſſ. *in l. ancillæ 12. C. d. furtis.* Cardinal. Tuſch. *lit. L. conclus. 262. n. 4.*

Thes. VII. Nec obſtant rationes pro vidua adductæ; Quod enim I. & II. attinet, non concedimus conditionem: *ſi vidua nupſerit*, pro turpi habendam eſſe, cùm Imperator Juſtinianus illam verbis ſat claris approbaverit *d. Nov. 22. cap. 43. & 44.* permiſſa itaque & licita erit de jure, tantum abeſt, ut ſit contra bonos mores. Quin nec ſimpliciter interdictum eſt viduæ hâc conditione matrimonium, ſed legatum & diſpoſitio mariti ſaltem reſtricta ad caſum viduitatis, cui renunciare poteſt, ſi ad ſecundas nuptias convolare velit, Carpzov. *part. 2. deciſ. 156. n. 18.* Franzkius *t. Reſol. 15. per tot.* vide quæ ſupra ratione 1. & 2. decidendi propoſuimus. Ad III. reſpondetur; Sicuti non ſemper ea quam putamus ratio legis fuit; ita non tam ea ipſa, quàm ſenſus & diſpoſitio legis attendenda Bald. *lib. 3. Conſil. 366. n. 3.* Præterea ratio, cur Juſtinian. *Nov. 22.* jura hæc antiquiora reformaverit, non ſola eſt odium ſecundarum nuptiarum, quia ſic

etiam

etiam locum haberet d. Novella ſi ab extraneo non marito hæc conditio adpoſita fuerit; id quod tamen longè lateque refellit D. Franzk *d. l. n. 31. ſeqq.* ad IV. non ſtatim, quando unus vel alter Scriptor de non obſervantia Legis aut alteriꝰ juris quid profert, in judicando id attendendũ eſt, cùm pro firmitate & obſervantia præſumatur. Sicut igitur apud nos mutatio hujus juris probari nequit, ut ſupra ratione decid. 2. diximus; Ita nec quæ Burdegalæ pronunciata ſunt ſpeciali forſan ratione introductæ conſvetudinis, ad nos ligandos eſt trahendum. Opponimus igitur authoritati Chriſtinæ; ex veteribus Ictis Salycet. *ad Authent. cui relictum C. d. interdict. vidu it.* inter Neoteric. autem laudantur Franzk. *d. lib. 1. reſolut. 15.* Carpzov. *d. l.* qui in ſpecie ita ſententionatum fuiſſe teſtatur. Rittershuſius etiam non de hodierna obſervantia, aut jure noviſſimo, ſed de jure ff. & C. antiquiore loquitur, cùm *l. 63. & 74. de condit. & demonſtr. l. 2. l. 3. C. d. indict. vidu it.* alleget. Aſt intelligendi ſunt DD. ſecundùm jura quæ allegant Frider. Pruckman *1. conſil. 2. n. 157.* Weſenbec. *1. conſil. 25. n. 7.* ad V. Cautio ſuper re debita debitum non conſtituit, ſed ſecurum ſaltem facit; Securitatem illam ſi Creditor non curat, & contentus eſt obligatione rei in ſe, non proinde etiam debitum evaneſcit, imò poteſt cautio à teſtatore remitti, ſalva manente obligatione reſtituendi juxta *d. Novell. 22. c. 43. & 44.* Præterea filii in præſenti caſu heredes inſtituti impuberes adhuc erant, quibus cautio non exacta nocere non poterat. Ad VI. Reſp. in eo caſu, quo teſtator maritus uxori legavit centum: *Si caſtè vixerit,* Icti citati putant deberi legatum, quamvis ſecundò nubat mulier, non quòd hîc conditio viduitatis remittatur, ſed quoniam dubium erat, num per hanc diſpoſitionem teſtator maritus voluerit prohibere ſecundas nuptias: Ergò differt ille à noſtro caſu cùm in hoc dubitatio nulla de mente diſponentis ſit: Imò quod magis eſt, etiam in caſu, ubi diſpoſitum ſaltim: Si caſtè vixerit, ſecundò nubentẽ legatum amittere alii purè ſtatuunt. Bald. *in l. ſi res uxoris C. d. donat. inter. viv. & uxor.* Gvaldens. *d. arte teſtandi tit. 6. caut. 39. n. 4.* Bermond. *d. publ. concubin. col. 193.* Alii verò iique

pro-

probatiſſimi diſtinctione has contrarias opiniones ita concili- ant, quòd ſi hæc conditio: ſi caſtè vixerit, adjecta ſit à marito vel ab aliqvo filio legatum non deberi, cum præſumatur diſponens prohibuiſſe ſecundas nuptias, ſecus ſi ab extraneo, Covarruv. *in 4. decret. 2. p. c. 3. §. 9. n. 5.* Dec. *in l. ſi certis annis C. d. action.* Tiraquell. *d. jur. primagenit. qv. 69. n. 5.* rationem vide apud Covarruv. *d. l.* & talem tanquam communem opinionem approbat Cævall. *commun. opinion. contr. commun.*

Thes. VIII. Proximo caſui affinis eſt ſequens; *Otto Chriſtoph. à K.* anno 1626. teſtamentum ſolenne condidit in ſcriptis, in quo uxorem ſuam *Beatam à H* in caſu, quando liberos cum ipsâ procreatos non relicturus ſit, heredem in univerſa bona inſtituit, ita tamen, ut ſi vidua ad ſecundas nuptias transvolaret, diſpoſitio facta nullum habitura ſit effectum, & pactis duntaxat dotalibus ſtari debeat. Idem *Otto Chriſt. Otto à K.* in anno 1640. Codicillos fecit, in quibus prædictum Teſtamentum in omnibus punctis & clauſulis, in primis quoad heredis inſtitutionem, repetiit & confirmavit, hoc modo: Daß nemlich ſeine hertzliebe Haußfrau ſeine univerſal inſtituirte Erben ſeyn und verbleiben ſolte/ doch mit dem Bedinge/ daß wenn ſie nach Gottes Väterlichen Willen dieſe Welt geſegnen würde/ alsdenn alles was von Jhm *O. C. à K.* herrührte und uf ſie durch gemeldtes Teſtament kommen/vorhanden und übrig ſeyn würde/ in 3. gleiche Theile geſondert/und darvon 2. Theile aus des Teſtatoris Bruders Hanſen Wilhelms *v. K.* ſeel. Tochter / das dritte Theil aber uf ſeiner Frauen nechſte Anverwandt *H. v. W.* Tochter Erb- und eigenthumlich kommen und fallen ſolte ꝛc. Teſtatore O. C. à K. anno 1641. mortuo, Ejus vidua ex teſtamento prædicto hereditatem mariti defuncti adiit, eamque ad mortem usque poſſedit. Ipſa verò triennio fermè poſt obitum mariti anus nupſit denuò anno 1644. quo cum marito ad annum 1648. vixit. Stante hoc Secundo matrimonio *Beata* ultimam voluntatem declaravit, in ea non ſolùm de propriis bonis, ſed de nonnullis etiam rebus ad prioris mariti hereditatem pertinentibus diſpoſuit. Quæſitum fuit; an *Beata* de bonis per teſtamentum mariti

latis quicquam diſponere potuerit? Reſp. Quoniam in anno 1626. condito teſtamento conditio inſtitutionis expreſſè inſerta eſt, ut quando Teſtatoris vidua *prout commodum fuerit* ihrer Gelegenheit nach/ad ſecundas nuptias convolaverit, diſpoſitio nulla & pro non facta debeat æſtimari; Caſus verò acciderit, quòd renupſerit, rem ad cauſam inteſtati veniſſe & ſubſtitutionem in Codicillis factam evanuiſſe,nec Teſtatoris viduæ de defuncti bonis quicquam diſponere potuiſſe, æſtimandum eſt; Quia Imperator Juſtinianus in *Novell 22. c. 44.* clare ſanxit: Quod conditio viduitatis à teſtatore ſeu inſtitutioni heredis ſeu legatis, fidei commisſisque adſcripta nullo modo remitti debeat, atque adeo vidua vel viduus intra annum relicti petitionem non aliter habeat, quàm ſi conditionem ſacerdotio vel ingeſſu in monaſterium expleverit, vel poſt annum Mutianam conditionem, in caſum nuptiarum de eo quod relictum eſt cum fructibus reſtituendo præſterit, vid. D. Franzk. *lib. 1, var. reſol 15. n. 20. & ſeqq.* Nec obſtat, quòd à W. filiæ objiciatur in Codicillis prædictæ conditionis non fieri mentionem, ſed conjugem Teſtatoris purè eſſe inſtitutam. Reſpondendum enim eſt, Codicillos ratione inſtitutionis factæ ſe referre ad Teſtamentum, illudque in omnibus punctis & clauſulis confirmari, ut itaque conditio illa in teſtamento adjecta, etiam in Codicillis repetita cenſeri debeat, cum quicquid ineſt relato, id etiam referenti ineſſe cenſeatur *l. aut Prætor 1. ſi judex ff. d. re judicat. l. aſſe toto ff. d. heredib. inſtitut.* imo juris eſt decantatiſſimi, quod Codicillis hereditas directò nec dari nec adimi poſſit, *l. 76. ff. ad SC Trebell.* daretur enim hoc caſu hereditas in Codicillis directò, ſi conditio in teſtamento adjecta hîc non cenſeretur repetita Bocer. *claſſ. ediſp. 6. n. 11.* Inſtitutione itaque heredis ita corruente, etim ſubſtitutio fidei commiſſaria ſubſiſtere nequit *l. ex pupillari 44. ff. d. vulg. & pupill. ſubſtitut. l. ſed ſi plures 10. §. 4. eod.* Neque id, quod de legatis & fideicommiſſis ex teſtamento propter cauſam præteritionis liberorum nullo nihilominus ſolvendis, in *Novell. 115. c. 3. §. fin.* ſpecialiter conſtitutum eſt, ad hunc caſum, ubi inſtitutio ob non impletam ei adjectam

conditionem reſolvitur utpote planè diverſum extendendum videtur, ſpecialis enim ratio illius juris ſingularis conſtituendi illa fuit: Quod cum propoſitum fuerit Juſtinianocontumeliam exheredationis minuere liberis, & quantum fieri potuit auferre, hunc autem ſcopum ſuum ſolâ inſtitutione reſciſſâ aſſecutus ſit, nihil neceſſe fuerit ultra inſtitutionem heredis aliquid præterea ex teſtamento rejicere aut evertere, ut docet Rittershus. *in comment. ad N v. part 6. c. 3. n. 27.* quæ ratio hîc omnino ceſſat, utpote cum in hoc caſu Conjugis proximas adgnatas non aliter per fidei commiſſum conjugi ſubſtituiſſe teſtator cenſeri debeat, quàm ſub conditione inſtitutioni uxoris adjecta, ſi nimirum illa ad ſecundas nuptias non convolarit, uti colligere licet ex verbis Codicilli: daß ſolch Teſtament in allen Puncten und Clauſulen / ſonderlich ſo viel die ErbEinſetzung betrifft nachmahls kräfftig bleiben ſolle. Item, daß wenn ſeine Haußfrau dieſe Welt geſegnen würde / alsdenn was von ihme Teſtatore herrührig und (NB) uf ſeine Haußfrau durch gemeldtes Teſtament erblich kommen / in drey gleiche Theile geſetzet werden ſolte &c. Atque ſic in præſenti caſu ob defectum prædictæ conditionis præmemoratam conſtitutionē & fidei commiſſariam ſubſtitutionem infirmatam eſſe remque ad cauſam inteſtati veniſſe reſponderunt Dnn. ICti Helmſtadienſes anno 1648. d. 29. Decembr. prout ſpeciem facti una cum Reſponſo nobis pro ſuâ qua pollet humanitate gratificandiq; promtitudine communicavit Nobiliſſimus ICtus Dn. Henr. Balth. Roth. Anteceſſor hujus Salanæ graviſſimus; ita quod ſe habet: Alldieweil Otto Chriſtoff von K. ſeine ſeelige Haußfrau Beaten von H. in ſeinen Teſtament, ſo er in anno 1626. zu einer univerſal Erben eingeſetzet / iedoch mit dem Beding / wenn ſie zur andern Ehe nicht ſchreiten werde; Ob denn wohl der v K. hernacher in einem Codicill ſeiner Haußfrauen auf ihren Todesfall gewiſſe Perſonē ſubſtituiret / Dieweil aber gemeldter Fraue beliebet zur andern Ehe zugreiffen / uñ alſo gemeldtes Geding nicht erfüllet / So hat ſie vor Ihres Ehe Junckern ſeel. univerſal Erbiñe nicht gehalten / noch durch ſelbiges Codicill das Teſtament auffgehoben

hoben werden können/ſondern iſt deſſen Verlaſſenſchaff auf ſeine heredes ab inteſtato verſtallte davon oftgemeldte Frau zu teſtiren oder etwas zuvermachen nicht befugt geweſen. V. R. W.

CAPUT III

PERPENDIT

ODIUM VIDUÆ INTRA ANNUM LUCTUS RENUBENTIS.

SUMMARIA.

Th. I. *Vidua maritum lugere debet. Properatio nimia ad ſecundas nuptias repugnat honeſtati publicæ, probibita quoque eſt propter turbationem ſanguinis. II. Olim erat annus X. hodie XII. menſium III. Quando vidua ad ſecundum matrimonium properat, cujus præſumendus ſit partus. Habetur ſpecialis quidam caſus. Rationes, quòd ſecundi mariti eſſe videatur, afferuntur. IV. Quòd prioris mariti ſit partus rationes diſcutiuntur. V. Reſpondetur ad rationes dubitandi VI. Referuntur pœnæ ſecundarum nuptiarum de jure civili. Fit remiſſio.*

THESES I.

NUptiæ cùm aliæ ſint *feſtinatæ ſeu prematuræ*, aliæ *maturæ*, D. Brunnem. *ad l. 1. d. ſecund. nupt. n. 1.* De illis ratione *viduæ* quid ſpeciale eſt, quod nempe uxor LUGERE maritum debeat. Nempe ipſa die, quâ mortem mariti cognovit, ſumere debet lugubria *l. 8. ff. d. his qui not. infamia.* Sunt autem lugubria in eâ lege veſtes lugubres *l. 15. §. 17. ff. d. injur.* triſtior habitus, inſignia luctus *l. 15. C. ex quib. cauſ. infam.* triſtia ſigna Ovid. 1. *Faſtor.* inſignia autem luctus hæc, abſtinere à conviviis, ornamentis & alba veſte, Paulus *1. ſentent. 21. §. 3.* ut hinc colligas, mulieres in luctu aurum, purpuram, & monilia depoſuiſſe, etiam veſtem ſumpſiſſe, adde Majoragium *3. miſcellaneor. 14.* Gothofred. *ad d. l. 8. de his qui not. infam.* properatio illa nimia ad ſecundas nuptias non ſolum honeſtati publicæ repugnat, Arniſæus *d. jure connub. cap. 5. ſect. 4 n 8.* ſed conjugali etiam amori graviter obſtat, non enim ſincero amore mulier virum videtur amplexa, cujus memoriam ſtatim à morte ipſius deponit. Unde Pompejus ad uxorem Corneliam apud Lucanum:

---- -- Ultima debet
Eſſe fides lugere virum.

ut dicto Apuleji *lib. 8.* per immaturitatem nuptiarum manes acerbi mariti juſtâ indignatione ſuſcitentur. Nec apud viros honeſtos & graves levitatis & inconſtantiæ ſuſpicionem evitabit, quæ mox ad alia vota properat, Rittershus *ad Novell. p. 4. c. 3. n. 7.* hinc Elector Saxoniæ *in ordinat. matrimonial. d. anno 1624. punct. 5.* §. was endlich *verb.* wenn denn ſolches der Erbarkeit und natürlichen Pflicht zuwieder / So wollen wir / daß hinfuhro eine Wittib ein gantzes Jahr ihre trauer Zeit/halten und für Ausgang deſſelben ſich wieder zuverehlichen oder Hochzeit anzuſtellen nicht Macht haben ſolle &c. Imò Prætor *ſanguinis turbationis* rationem non ipſius luctûs habuit, cum intra certum tempus nuptiis interdicit mulieribus. *l. 11. ff. d. his qui not. infam.* ibi: *qui ſolet elugeri propter turbationem ſanguinis.* Igitur & eorum qui lugentur & qui lugeri non poſſunt uxores prohibentur intra tempus luctus nubere. Gothofr. *ad. d. l.* propter ſeminis turbationem Harmenopulus *4. tit. 6. §. 62.* & liberorum incertitudinem *l. 53. circ. fin. C. d. Epicop. & Clericis.* ibi: *non audente muliere ante anni lapſum in aliud reſpicere matrimonium propter generationem (aut ſeminis) incertitudinem,* ne proles ſit incerta *l. conſenſu 8. §. hac niſi 4. C. d. repud.* ibi: *nubendi poſt annum ei (ne quis de prole dubitet) permittimus facultatem.* Nam ſi ſtatim nubere poſſit, & intra menſes aliquot poſtea pariat, proles incerta eſt & ignoratur, an ſit defuncti vel alterius *Nov. 39. c. 2. l. 4. C. d. SC. Trebell.* vid. in th. ſequenti 3. elegantem Caſum.

Thes. II. *Olim* annus lugendi mariti erat *X. menſium* veluti Plutarchus *in Numa* habet: *Mulieres à morte maritorum decem menſes Viduæ permanebant. Quod ſi qua intra decimum menſem nupſiſſet, eam leges Numæ vaccam prægnantem immolare jubebant.* add: *l. 2. C. d. ſecund nupt.* nec eſt, quo quis dicat anni mentionem facere Senecam *epiſt: 64. & lib. 2. d. conſolat. ad. Albin. c. 15.* Apulej. *lib. 8.* Sidonium *4. epiſtol.* iis enim in locis annus ſumſitur pro X. menſibus & Ovid: *1. Faſtorum* totidẽ menſes ponit:

Quod

Quod ſatis eſt utero matris dum prodeat infans ;
Hoc anno ſtatuit temporis eſſe ſatis.
Per totidem menſes a funere Conjugis uxor ,
Suſtinet in viduâ triſtia ſigna Domo.

Hodie verò annus luctûs continet XII.menſes de jure civili *l.2.C. d.Secund.nupt.*uti exConſtitutione antea citatâElectoraliSaxonica conſtat.Cum tamē præfinitio temporis ſit legis poſitivæ,hinc augeri ſpatium ejus & minui poteſt.Sic Conſtitutione Serveſtara *d. 25. Jun.* anno 1608. publicata IX menſes mulieri ſunt præſtituti,ac præfiniti,ut ſecundis nuptiis abſtineat mortuo marito, verba Conſtitutionis ſunt: Neben dem ſo wollen wir auch dieſer Confuſion und Unordnung aus gnugſamen und erheblichen Bewegungen vorgewehrt und abgeholffen haben / Als da erledigte Perſonen der öffentl. Erbarkeit / allen rechtmäſſigen Geſetzen und Statuten zu wieder/bald nach Abſterben ihrer Ehgatten / gantz liederlicher / unchriſtlicher uud unbeſonnener weiſe / ja offt gar zu zeitlich wieder in Eheſtand zu eilen / ad ſecunda vota zu ſchreiten (aber dieſes bey dem weiblichen Geſchlechte zuweilen ſehr unrichtig und gefehrlich) ſich unterfangen; Derowegen ſo ſol hinführo ohne unſere ſonderbare Nachlaſſung den Wittben beyläuffig vor Ablauff eines halben Jahres / und einer Wittwen vor dreyen viertel Jahren / zuverloben / und den Wittwenſtuel zuverrücken nicht nachgehenget noch verſtattet werden.

Thes. III. Dictum eſt *thes. I.* prohibitionis cauſam,quare Prætor annum luctus complecti voluerit, non minimam eſſe evitationem confuſionis ſanguinis. Ubi Q. quid ſi nimis feſtinatum fuerit ad ſecundas nuptias , & dubitetur, cujus proles ſit, primi an ſecundi mariti, quid reſpondendum ? Caſus eſt. *Lucius* cum *Martha* 14. hebdomadas in matrimonio vivens , d. 8. Octobr. anno 1676. in acie occubuit. Vidua dixit ſe eſſe gravidam. Hanc ambit *Mevius* ; cui tamen qualitas mulieris manifeſtatur, rogaturque ut conſummationem matrimonii, donec pepererit, differat. Hortatu tamen & mandato Ducis bellici nuptias ſecundas paulò poſt obitum cum Mevio init. *Die 31. Maji.1677.* filiolus naſcitur. *Lucii*

Paren-

Parentes filiolum, tanquam ex poſteriori matrimonio natum pro legitimo & ordinario novimeſtri partu recuſant agnoſcere. Quæſitum fuit, quid juris? Et quamvis Parentes Lucii aſſerere poſſint, I. quod pater ſit, quem nuptiæ monſtrant *l. 6. ff. d. his qui ſui vel alien. jur* & natus ex alicujus uxore præſumatur ejus viri eſſe filiꝰ, cujꝰ eſt uxor, Paul. d. caſtr. *conſil. 115. col. 3.* neq; II. obſtet confeſſio Martiæ, quòd ſe gravidam ex Lucio ex eo filium procreatum dixerit, fides enim ipſi haud habenda eſt Alciat. *d. præſumt. n. 3.* Abbas *in c. officii n. 3.* (ubi dicit communem) *d. pæn. & remiſſ. & c. accedens n. 4. d. purgat. canon.* Gloſſ. & *DD. in l. fi. poſth. §. fin. d. lib. & poſth.* quoniam ſingulare matris verſatur commodum ob ſpem ſucceſſionis in caſum mortis, ut cauſa filii quodammodo Matris propria videatur *arg. l. 1. §. in propria 11. ff. quand. appell.* *III.* porro obſtare videtur, quod tempus partus editi collatum licet cum tempore conceptionis conveniat, poſſit tamen eſſe partus ſeptimeſtris, quales partus ſæpè naſcuntur, cum ſeptimo menſe perfectus & maturus partus poſſit naſci *l. 12. ff. d. ſtat. hom.* & ita natum legitimum eſſe, communis hodie eſt ſententia *arg. l. 3. §. ult. d. ſuis & legit.* D. Richter *decis. 80. n. 24.* quoniam itaque poſſit eſſe partus mariti Secundi in tali caſu, ubi dubium eſt, an filius natus prioris ſit an poſterioris mariti, decidit eſſe Secundi mariti, in cujus domo filius natus eſt; expreſſe & indiſtinctè dicit Bald. *in l. ſi mater. n. C. d. ſuis & legit. hered. & in l. Gallus in pr. ff. d. liber. & poſth. inſtit.* & Baldum ſequi videtur in terminis ferè H. de Cevallos *comm. opinion. contra comm. queſt. 896. n. 9. & ſeq.* ex jam ſuprà allegata cauſa, cum præſumtio ſit pro præſenti matrimonio, *d. l. filium 6 d. his qui ſunt ſui vel alt. jur. l. ſi quis. 9. §. hic ſubjungi verb. hoc venire poſſe proſcripſere debuit ff. locat. l. ſi vicinis 9. C. d. nupt.* & in quaſi poſſeſſione matrimonii videtur eſſe ſecundus vir, quare in dubio potius filium eſſe ejusdem reſpondendum, uti in ſimili vid. Boer. *decis. 299. n. 11.* Accedit. IV. quod *Martha* ob ſanguinis confuſionem marito â ſecundis nuptiis ad X. menſes aut donec peperiſſet, debuiſſet abſtinere, quod cum non fecerit & contra leges peccaverit, fruſtra nunc

earum auxilium implorare videtur *l. auxilium 37. §. 1. verſ. in delictis ff. d. minor. l. ſancimus 15. C. d. judic.*

Theſ. IV. *Hiſce* tamen *non obſtantibus* ſtatuendum eſt, infantem d. 31. Maj. anno 1677. in lucem editum, ex *Lucio* & *Martha* natum eſſe, atque propterea a ſucceſſione Parentum Lucii non eſſe excludendum, quia I. ordinarius naturæ curſus eſt fœminam per IX. menſes uterum geſtare, donec pariat, Eſdr. *lib. 4. c. 4. & c. 16.* Jacob Concennat. *quæſt. jur. ſing. l. 2. qu. 9. n. 6.* quando autem mulier ante vel poſt præfatum tempus parit, irregulare eſt ſeu extraordinarium Zachias *qu. med. legal. 1 tit. 2. qu. 3. per tot.* Jam verò omnes actus naturales & quos natura operatur, præſumuntur in dubio fieri ordinario & regulari modo & viâ, & ſecundùm ordinarium & conſvetum curſum vid. Regn. Sixtin. *conſil. Marpurg. 10. n. 41. vol. 1.* & ubi ad ordinarium quid referri poteſt, aut illud ſufficit, non debet referri ad extraordinarium, vel dari remedium extra ordinem *arg. l. in cauſa. 13. pr. ff. d. minor.* Jaſon *in l. 1. §. 1. n. 11. ff. d. oper. nov. nunc.* Schmid. *conſil. Argentor. 1. c. 67. n. 1.* pro hoc ordinario igitur & regulari ſemper præſumitur, ſicut pro regula *l. ſi ab ea parte 5. ff. d. probat.* & ſecundùm eam judicandum, res æſtimandæ, actus agentium reprobandi, computationesque faciendæ, niſi probetur contrarium, quod ei incumbit, qui ſe in irregulari fundat Bald. *in cap. 1. de alien. judic. mut. cauſ. fact.* Panſchman. *2. pract. quæſt. 17. n. 45.* potior namque eſt illius cauſa, qui regulare pro ſe habet *Gloſs. in rubr. d. R. I. in 6.* Salycet *in l. ſi fundum in fin. C. qui potior. in pignor.* Regn. Sixtin. *2. conſil. Marpurg. 14. n. 137.* Stante ergo hoc principio, ſi tempus IX. menſium conſvetum conceptionis computatur, in finem Auguſti 1676 ſt. nov. & ſic notoriè in tempus prioris matrimonii rejicietur, quoniam Lucius 5. vel 6. ſeptimanis poſt in conflictu vitam finiit. Ex quo inferre licet, infantem huncce ex priori potiùs quàm ſecundo matrimonio natum eſſe; Niſi Lucii Parentes contrarium & irregulare probare velint. Interim verò non peccat, qui in obſcuris & dubiis magis ad ordinarium quàm extraordinariam & irregulare reſpicit, Robert à Vall. *conſil. 77. n. 53.* Menoch. *conſ. 2. n. 134.* addatur Paul. Zachias

quæſt. medic. legal. 1. tit. 2. qu. 1. Arniſæ *d. part. human. legit. termin.* & licet forſitan naſcatur partus in ſeptimo menſe, non tamen fit â natura & intentione ejusdem, ſed ex accidenti; ea autem quæ taliter fiunt, nec attendi, nec in aliis tanquam æquè regularia præſumi debent, ipſis legibus id ſvadentibus *l. naturalem §. apium ff. d. acqu. rer. dom. l. item veniunt §. cùm prædiximus* hinc ſequitur II. quòd pro primo matrimonio filium ex Lucio potiùs quàm ex Cajo eſſe natum, pronunciandum ſit, id quod ICti & nonnulli ſtatuunt locum hæc habere in viduâ poſt fata mariti, quòd ſcil. qui naſcantur ab ipſa intra 9. menſes liberi præſumantur ex illo ipſo priori matrimonio procreati Anton. Gabriel *commun. concluſ. 1. tit. d. probat. Concl. 14. ſubn. 5. verb. 5.* nec minimum III. conducit aſſertio matris, quæ ſtatim poſt mortem prioris mariti ſe gravidam dixit; unde ICti volunt, etiam eo in caſu, ubi vidua poſt duos dies â morte mariti neceſſitate forſan urgente ad ſecundas nuptias migravit, & quæritur, an filius poſt IX. menſes natus ſit primi, an ſecundi mariti, non eſſe modicam præſumtionem matris aſſertionem. Sfortia *conſil. 28. n. 71.* Grammat. *conſ. 154. n. 5.* Affliƈt. *deciſ. 336.* Alciat. *d. præſumt. reg. 3. præſumt 37. n. 15.* & ſtari omninò tali aſſertioni deducit Papon *22. arreſt. 9. n. 16.* inprimis ſi fœmina mediante juramento confeſſionem omnis ſuſpicionis evitandæ ergò firmaret. IV. Quamvis contra datam aſſertionem matris Lucii Parentes ſecundas nuptias tanquam immaturas malè ferentes unum vel alterum excipiant, inprimis (1) ei non eſſe adhibendam fidem, propterea quod Lucius & Martha d. 8. octobr. 1676. adhuc per 14. hebdomadas cohabitaverint, & cùm natus d. 31. Maj. 1677. in lucem ſit editus, ſequeretur, quòd â tempore conhabitationis ad tempus partûs aut XI. menſes completi communerarentur, aut concederetur, in prioribus duobus menſibus Matrem fuiſſe ſterilem; Si prius, major oriretur irregularitas, & potiùs pro ſeptimeſtri quàm ſupra XI. menſes natus habendus eſſet pro legitimo Paul. Zach. *quæſt. medic. legal. 1. tit. 2. qu. 6.* Si poſterius, favor præſumtionis ceſſaret; licet enim filius præſumatur natus ex marito, quantumvis uxor cum alio poſtea rem habuerit, fallit tamen id, nec præſumitur filiatio eo caſu,

ubi mulier ſterilis fuit cum marito vid. Aretin. & Felin. *in c. per tuas col.3. de probation.* (2) debuiſſet denunciare mater, ubi gravidã ſe ſenſerit ex priori marito hujus Parentibus intra 30. dies juxta S.C. ad hunc effectum, ut mulieris partum agnoſcerent *l.1. §. 1. ff. d. agnoſc. & alend. liber.* cujus denunciationis omiſſio id operatur, ne cogantur partum agnoſcere. Reſp. Quod (1) concernit, poſterius, ſc. ſterilem fuiſſe matrem, ſtatuendum eſſe, nec præſumtionis favor ceſſare, cùm præſumatur filius natus ex marito, cum Cujus uxore poſtea alius rem habuit, quamvis mulier per XV. annos fuerit ſterilis. Ruin. *conſil. 53. vol. 5.* Abbas *in cap. per tuas d. probat.* Alciat. *d. præſumt. in 3. reg. præſ. 37.* Hippol. *in l. 1. §. ad quæſtion. n. 20. ff. d. quæſtion.* & loquuntur DD. ſupra citati de longâ & diuturnâ ſterilitate. Ad (2) reſpondet Ulpian. *in d. l. 1. §. 8. ff. d. agnoſc. & alend. lib.* ibi: *quin imo & ſi in totum omiſerit denunciationem, Julianus ait, nihil hoc nocere ei, quod editur.* V. ſententiam noſtram confirmat favor filii nati; Præſumtio enim illa, *quod pater ſit, licet poſtea mater cum alio rem habuerit*, aliter locum non invenit, quàm in favorem filii, nec locum habet in præjudicium ipſius, ſecundùm ea, quæ poſt Gozand. *in conſil. 13. n. 48. verſ. præterea* tradit Anton. Gabriel *commun. concluſ. lib. 1. d. præſumt. concluſ. 14.* atque adeo favor ipſius conſideratur, ut dicant, filium in dubio poſſe eligere hereditatem, quam voluerit, patris primi vel ſecundi matrimonii Alberic. *in rubr. ad SC. Orphitian. in quæſt. fin.* ac licet VI. nonnulli DD. modò in hanc, modò in illam inclinent ſententiam teſte Bartol. *ad L. Gallus pr. n. 12.* qui diverſorum allegat opiniones, quorum quidam ſimilitudinem natorum cum parente, quidam in cujus ædibus natus ſit partus, judicari volunt; ut ita loquantur iſti de caſu magis dubio, quando ſcil. vidua poſt dies duos à morte primi mariti ad ſecundas nuptias migravit, & in nono menſe peperit, confer Cævall. *comm. opin. contr. commun. 3. quæſt. fin. rubric. & per tot.* VII. Res hæcce apud Medicos deciſa eſt, quod cùm mulier ab obitu mariti per menſem aut paulò majorem diſtantiam nupſerit, & in ſeptimi initio à matrimonio contracto filium pepererit, prioris mariti eſſe partum, vid. Paul. Zach. *quæſt. medic. legal. lib. 1. tit. 5. qu. 5. ſub n. 14.* poſt Mareſcot, quem ibi allegat.

Theſ. V. *Nec quicquam faciunt* rationes Th. 2. in contrarium adductæ; ad I. videantur in præcedenti theſi in decid. ration. 2. & 4. ad II. reſp. Eos qui matris aſſertioni fidem denegant, utplurimùm loqui de tali caſu quando mulier dicit filium natum eſſe alterius cum quo rem habuit, ut adultera, cùm potius præſumtio ſit pro matrimonio, ſi maritus habuit acceſſum ad uxorem; quod non eſt contra præmemoratam ſententiam, ſed matris aſſertio concordat præſumtioni pro primo matrimonio. Imò matris aſſerto eſſe credendum, inprimis quando Mater honeſta matrana eſt, & bonæ exiſtimationis, videre eſt ex his quæ latè refert & prolixius deducit Boer. *deciſ. 299. n. 4. per tot.* DD. *ad d. L. Gallus* cui adminiculatur teſtimonium ſecundi mariti, filium non eſſe ex illo ſecundo matrimonio confirmantis, quo caſu, matris aſſertioni omnino fidendum eſt, juxta ea, quæ tradunt Bald. *in l. filium definimus. in 1. lect. n. 11. verſ. ſed pone quod pater ff. d. his qui ſui vel alien. jur.* Anchor. *conſil. 215. col. pen. verſ. ſuper aliæ n. 6.* Alex. *conſ. 88. n. 13. verſ. præterea caſum. vol. 7* Corn. *conſ. 1. n. 22. verſ. item concurrit. vol. 3.* neque matris teſtimonium ob conjunctionem reprobandum eſſe exinde patet, quia verſamur in facto occulto, cujus notitiam nemo alius meliorem habere poteſt, quàm mater; Sita enim enim hæc res in arbitrio prudentis judicis Imol. *in cap. cùm oporteat. col. 2. verſ. ubi autem. d. accuſat.* Alex. *in can. conſangvinei col. 1. verſ. aut conſangvinei producuntur. 3. qv. 5.* Ad III. reſpondetur per ea, quæ ratione 1. decidendi ſunt dicta; quod partus 6. 7. 8. menſium rariùs & contra ordinariam naturæ viam accidat, rarò autem contingentia in dubio non præſumi; ad quorum omnium confirmationem lubet adponere Henning. Arniſæi *diſquiſ. de partûs humani legitimis terminis* §. 30. verba: *Sed ſicut Nanorum & Gigantium ſtatura humana quidem eſt, ſed vitioſa: ita præcoces illi partus 6. 7. & 8. menſis, aut tardiores quàm ferat decimus, intra terminum quidem humani partus ſubſiſtunt, ſed quia non obveniunt, NISI EX ENORMI CASU NATURÆ RARIUS ET NON SINE SPECIE ERRORIS ACCIDUNT.* Neque ſequitur, in hac vel illa muliere accidit ta-

lis caſus, Ergò etiam in præſenti caſu accidit, ſiquidem à particulari ad univerſale non valet conſequentia. Ad IV. non præſumitur Martham ex levitate quadam ad ſecundas nuptias nimis feſtinaſſe, cùm ad ſpecialem Ducis bellici juſſum id fecerit, qui forſitan vidit, periculoſum eſſe honeſtam matronam inter milites in viduali ſtatu verſari. Et ponamus Martham peccaſſe, id tamen partui necquicquam nocere poteſt, nec enim factum, delictum, aut calamitas matris poteſt nocere ei, qui in utero eſt *pr. verſ. & econtrariò Inſtit. de Ingenuis*, cùm naſciturus in iis, quæ ad commodum ejusdem ſpectant, pro jam nato habeatur *l. 7. l. 26. ff. d. ſtat. hom.* atque ſic pro prioris mariti partu ſuperiori anno pronunciarunt almæ hujus Salanæ ICti.

Theſ. VI. Pœnæ viduæ intra annum luctus nubentis de jure civili variæ ſunt. I. fit Infamis *l. 1. verſ. qui eam. l. 11. ff. de his qui not. infam. l. 1. in pr. l. 2. C. d. ſecund. nupt. l. 4. C. in pr. ad SC. Tertull. Nov. 22. c. 22.* Petr. Gregor. *lib. 9. ſyntagm. c. 26. num. 41.* Colleg. Argentorat. *ad tit. ff. d. his qui not. infam.* II. Non poteſt mulier nubens intra annum luctûs agnatis vel cognatis ſuis ſuccedere ultra tertium gradum *l. 1. C. d. ſecund. nupt.* III. Extraneus (per quem intelligitur omnis, excepto marito Joh. Sichard *ad l. 1. C. d. ſecund. nupt. n. 26.*) non poteſt hujusmodi mulierem inſtituere heredem aut ei fideicommiſſum relinquere, nec mortis cauſa donare *l. 1. C. d. ſec. nupt.* quod ita donatum erit heredibus mulieris accreſcet, vel ſcriptis heredibus; fiſcus hujusmodi relicta non capit, ne videatur malos mores corrigere, ut diteſcat; boni quippe Principes non quodvis lucrum admittunt *arg. l. ult. ff. d. teſtam. l. pen. ff. de hered. inſtit.* IV. Non poteſt hujusmodi mulier ea retinere, quæ maritus ei propter nuptias donavit *l. 2. C. d. t. Nov. 22. c. 12. Nov. 39. c. 2. pr. verb. interim tamen.* Mæſtertius *tr. d. ſecund. quæſt. 12.* qui tamen ſibi contrarius eſt *in ſeq. quæſt. 16. n. 2.* Rittershuſ. *ad Nov. part. 4. c. 5. n. 8.* Quin & veſtes lugubres ex hereditate ipſi datas perdit, quemadmodum etiam, ſi præmaturè nimis easdem depoſuerit. Bald. *vol. 5. conſil. 418.* Angel. *in l. decreto 15. C. ex qu. b. cauſ. inf. m. irrog.* V. Non poteſt hujusmodi mulier ſecundo marito donare vel

relin-

relinquere ultra tertiam partem bonorum ſuorum *l. 1. C. d. t.* cum alioquin poſſit mulier univerſa bona ſua in dotem dare *l. 4. C. d. jur. dot.* quid obtineat in caſu, ubi vidua liberos habet, & quantum ſecundo marito donare vel relinquere poſſit, vide Caput Sequens. Hodie quid uſu ſervetur circa privationem prædictorum lucrorum, cujuscunque loci & regionis vel leges municipales vel conſvetudines conſiderandas eſſe monet Rittershuſ. *ad Nov. d. t, n. 19.* & Idem *in tract. d. different. jur. civil. & canonic. lib. 2. cap. 5.* refert Statutum Noribergenſe, quo vidua intra trimeſtre proximum à morte prioris mariti matrimonium contrahens perdit omnia lucra, quæ aliàs ex ipſius ſubſtantia ad ipſam perveniſſent. In Ducatu Wirtenbergico ſi mulier ante ſemeſtre tempus gravida ex defuncto viro, antequam pepererit, ad ſecundas nuptias tranſeat, uſufructu, qui ex jure Provinciali in bonis mariti defuncti competit, mulctatur Land-recht *part. 4. tit. 11. §.* hieneben. Cui odio addi poteſt VI. quòd hodie Vidua Paſtoris & miniſtri Eccleſiæ intra annum luctûs nubens perdat ſequentis anni ſalarium, h. e. quosvis reditus, ſive in pecunia numerata, ſive in frumento generis cujuscunque, ſive in certis penſionibus aliisque fructibus conſiſtant Carpz. *jurisprud. Conſiſtorial. lib. 1. def. 185.* item nummos confeſſionarios, honoraria pro deductione funerum aut pro copulatione, item adminiſtratione Baptiſmi & ſimiles vid. Carpzov. *d. l. def. 189. 190.* nec in ædibus parochialibus per annum commorari poteſt; rationes addit D. Stryke *diſſert. de Anno Gratiæ cap. 8. n. 25.* quia (1) vidua vocari amplius nequit, quæ jam alteri marito nupta; Atqui viduis tantùm annus gratiæ conceſſus eſt. (2) quia proviſione non opus habet, cui maritus novus jure Connubii proſpicere tenetur (3) quia ſecundis nuptiis, præſertim intra annum luctus contractis, omnia privilegia & beneficia, occaſione prioris mariti conceſſa expirant *l. 8. ff. d. Senator. l. 13. C. d. dignitat.* Alphonſus Villagut. *d. extenſion. privileg. n. 57.* (4) quòd viduæ imputari poſſit, quare à ſecundis nuptiis tamdiu non abſtinuerit, donec annus gratiæ ad finem perductus, ut ſic ſua culpa hoc damnum ne quidem

ſentire

ſentire intelligatur *l. 203. ff. d. R. D.* Ita tamen, ne liberis præjudicetur, qui in perceptione anni gratiæ perſiſtunt. Simili ferme modo Conſtitutio quædam Pomeranica prohibet viduabus ſecundas nuptias & deductionem in feuda prioris mariti, & ſecus factum coercet amiſſione anni Gratiæ, quo aliàs gaudent, vid. den Wollmiſchen Abſchied *d. anno 1569.* §. befehlen und gebiethen auch hiermit abermahl allen Wittfrauen bey Verluſt des Gnaden Jahres ohne der Lehensfolger und unſer Vorwiſſen/ Willen und Erklärung in die Güter nicht zu freuen Mevius *part. 2. dec. 22.* quam conſtitutionem etiam ad caſum, ubi vidua poſt annum luctûs nubit alteri, & potius ad ſecundum hujus diſſertationis caput referri poſſe exiſtimamus. Ut autem prædictæ pœnæ locum habeant, requiritur, ut intra tempus luctûs matrimonium ſit contractum, daß ſie ſich anderwerts verheurathet/und den Kirchgang gehalten/Wurtenb. Landrecht. *d. t. 11.* §. hieneben/quia non niſi lata & impropriâ verborum ſignificatione Sponſus & Sponſa Conjugum nomine veniunt *per l. oratio. ubi Bald. ff. d. Sponſalib.* & aliud eſt uxor, aliud Sponſa *l. 24. C. d. nupt. c. tertio loco. X. d. præſumt:* Ubi notanda venit quæſtio: *Num pœnæ lege vel ſtatuto comprehenſæ ceſſent, quando conjux conjugi novas nuptias intra annum luctûs ultrò & conſultò permiſerit?* Negat. Cùm in nuptiis illis præmaturis Honeſtas & publica utilitas verſatur, *per ſupra adducta*, nihil certè diſpenſatio ſeu conſenſus conjugis defuncti eo caſu operabitur *per l. jus publ 38. ff. d. pact.* nec turpia & inhoneſta reddet licita & honeſta *l. 54. l. 112. § ult. ff. d. legat. 1.* aut vim ac efficaciam legum poſt fata ejusdem inhibebit aut retardabit *l. 55. ff. d. t.* ne publica coercitio privatâ pactione tollatur, ut loquitur JCtus Paulus *in l. 5. in pr. ff. de pact. dot.* Valent. Forſter. *d. ſucceſſionib. ab inteſtat. lib. 7. cap. 13. n. 6* Rittershuſ. *in differ. Jur. Civil. & Can. lib. 2. cap. 6.* Freher. *d. fama lib. 3. c. 17. n. 17.* Neuenhan *d. jur. & privileg. viduit. membr. 3. ſect. 4. lit. b.* An autem Sponſaliorum præmaturorum pœna ſit, & an Odia prædicta ceſſent vid. *Caput Ultimum.*

CAP.

CAPUT QVARTUM

TRUTINAT

ODIUM ERGA VIDUAM POST ANNUM LUCTUS NUBENTEM, QUANDO EX PRIORI MATRIMONIO LIBERI ADSUNT.

SUMMARIA

Th. I. *Deſinit eſſe Tutrix. II. Educationem liberorum de jure civili amittit. III. Pro rebus mobilibus à defuncto marito perceptis & uſufructuariè tantùm ad ſe delatis cautionem uſufructuariam præſtare tenetur. IV. Donationem liberis factam ob ingratitudinem, niſi tribus ex cauſis, revocare non poteſt V. Secundi mariti bona omnia pro rationibus, quas reddere debet mater tutrix, quæ ante ſecundas nuptias contractas rationes non reddiderat, tacitè obligata ſunt.*

THES. I.

MAter vidua cùm tutrix eſſe poſſit, *ſi velit*, *per auth. mater & avia C. quand. mulier. tutel. offic. fungi poſſ.* gentium quodam veluti jure & conſenſu invaluit, ut mater ſecundò nubens à liberorum tutela ſit arcenda. Sic Athenienſes non concedebant, ut ea perſona tutelam adminiſtraret, ad quam mortuis pupillis bona perventura eſſent, ex lege Solonis, teſte Diog. Laert. *in vita Solonis.* Equidem de jure Svecio matri viduæ licet tutelam continuare poſt ſecundas nuptias, ſi idonea fuerit deprehenſa, idtamen ſingulare eſt, nec aliter obtinet, quàm ſi pupillorum ſecuritati ſatis ſit proſpectum, ut ſcil. non niſi cum voluntate & conſilio agnatorum, & diviſo prius patrimonio ſuo, tutelæ porrò præſit, teſte Joh. Loccenio *Synopſ. jur. ad leg. Svecic. accommod. 4. diſſ. qu. 5.* In jure noſtro civili *l. 2, C. quand. mulier. tutel. off.* cavetur inter alia, ut mater tutelam ſuſcipiens ſecundis nuptiis renunciet juratò. Si ergò vidua ad ſecunda vota convolat, nec Magiſtratui denun-

denunciat animum ſibi eſſe denuò nubendi, petitve liberis alios tutores, nec rationes reddit, mulier tutrix manere non poteſt *Nov. 94. c. 2. in fin.* Bartol. *in l. ſi quis. 11. ff. d. teſtam. tut.* non attento, quòd teſtamento tutrix data ſit Mynſing. *cent. 3. obſerv. 83.* Græv. *lib. 2. concl. pract. 98. in coronid. num. 2.* etiamſi agnati fortè conſentiant, propter legem vetantem *d. Nov. & Authent. matri & aviæ C. quand. mul.* Ant. Faber *in C. ead. def. 2.* & quia pupilli tunc periculo & damnis non unis ſunt expoſiti, lex iis non uno modo cavet ac proſpicit, punitque mulierem renunciationi contravenientem, etiamſi per momentum tutelam geſſerit Sichard. *in Authent. Eadem, C. d. ſecund. nupt. n. 3. verſ ergò.* Ratio autem Conſtitutionis videtur eſſe, quòd uti olim jusjurandum, ita nunc promiſſionem ad ſecundas nuptias tranſeundo mater violet, *Nov. 22. c. 40.* nec propter hoc quod Juramentum remiſſum, etiam pœna rejecta eſt, ſed iisdem illis ſubjacet, quas, ſi juratò renunciaſſet, perferet, quod in judicio mentita ſit, & propriæ confeſſioni ac depoſitioni ſecundas concupiſcentias præpoſuerit, ut habent verba *Nov. 94. c. 4.* Præterea metus haud vanus eſt, quòd ipſi liberi, qui per ætatem ſeipſos defendere nequeunt, per factum matris indefenſi conſtituantur, imò eorundem fortunæ callidè ita obſcurentur, & ad ſecundum maritum, aut liberos ejus transferantur *d. Nov. 22. c. 40.* Sichard. *ad authent. eadem. C. d. ſecund. nupt.* Quod ita ampliatur, ut vidua iterum facta reſumere tutelam nequeat; jura enim ſemel extincta non reviviſcunt *l. 2 §. 4. ff. d. capit. minut.* Menoch. *conſil. 278. n. 8.* nec adhuc expiravit ſuſpicionis cauſa, propter ſobolem forſan ex poſteriore marito procreatam; imò tanta mulieris levitas, & quidem juratò datæ fidei violatio, nihil nobis aliud metuere aut præſumere potiùs facit, quàm mox illam ad alia convolaturam eſſe vota conf. Chriſtinæ. *vol. 3. deciſ. belg. 149. n. 5. & ſeq.* facit, quòd hæc privatio tutelæ pæna quædam ſit, cujus gratiam facere & ream in tanta abominatione poſitam reſtituere non magis ſit in arbitrio Magiſtratus, ac dimittere rurſus tutorem ſine juris authoritate; quem matre nuptias iterante ex præſcripto legum ordinavit,

atque hanc litem ita deciſiſſe Dominos Camerales ſcribit Mynſing. *lib. 3. obſerv. 83.* add. Hunn. *Encycloped. jur. lib. 1. tit. 11. c. 3. n. 6.* Eyben. *commentat. d. Tutel. fœmin. membr. 4. th. 10.* ita cum hoc odio ſecundarum nuptiarum conjunctus eſt favor liberorum, quorum conditio per futuras matris nuptias deterior fieri cenſetur.

Thes. II. Mortuo patre educationem liberorum ſpectare ad matrem docet *l. 1. C. ubi pupill. educar. deb.* & jura tantum effectui parentum in liberos tribuunt, ut & eundem alii amori intenſiſſimo præferre haud dubitent *l. 8. §. fin. ff. quod met. cauſ.* imò matrem magis quàm patrem liberos ſuos amare expreſsè ſtatuunt Petr. Gregor. *lib. 11. ſyntagm. 7. n. 4. in fin.* rationem reddit Menand. *in ſentent. Comic. cap. 24.* quòd ſuos eſſe liberos certò ſciat, pater verò tantummodo putet ſecundùm *l. 5. ff. d. in jus voc.* Medici aliam ſuppeditant, quòd nempè fœtus plus à matre, quàm à patre ſuſcipiat, Galen. cùm plus videatur mater contuliſſe in liberos, quàm pater; Hic quippe ſemen tantùm, mater & ſemen & ſanguinem natis impendit. Quoniam verò dicto Poetæ animal varium ac mutabile ſemper eſt fæmina, & Ambros. *lib. 6. d. opere ſex dierum* ſcribit: *Mutato concubitu parentes depravantur, prælatis filiis poſterioris copulæ, neglectis autem his qui ex priore progeniti ſunt.* Mater ex eo juris ſuſpicionem incurrit, quando ad ſecunda vota tranſit & vitricum ſuperinducit *l. 1. 6. ubi pupill. educ. deb. Nov. 22.* Id quod & in avia ac proavia obtinet, cùm viduæ ob novum amoris æſtum, quem reſtringere non poſſunt, Kornman *d. jur. virgin. c. 62.* novis maritis non ſolùm res liberorum, ſed & ipſam vitam addicere ſoleant *l. 22. §. ſervo etiam in fin. C. d. admin. tut. l. 12. in pr. verſ. nec ad fragilitatem. C. qui potior in pignor.* & uti habet Homerus *lib. 6. Odyſſ.* cujus verſus latine ex translatione Achillis Bochii Bononienſis *ſymb. 37.* refert Rittersh. *d. l. n. 4.*

Sed noſti qualis muliebri in pectore mens eſt:
Quæ cuicunque viro poſt nupſerit, illius omni
Vult ſtudio ditare domum, prorſusque juvare.
Non animo nati, ſua pignora chara, priores,

Non conjux dulci defuncti munere vitæ,
Verſantur: ſed cura novi ſubit una mariti.

Ut proinde tutoribus vel propinquis ad educandum liberi tradendi veniant Zobel *ad art. 23. lib. 1.* Schulthes *in addit. ad Modeſt. Piſt. part. 1. qu. 27. n. 13.* Neuenhan *d. l. ſect. 29. lit. C.* Num ſemper id procedat *vid. cap. ultimum.*

Theſ. III. Binubos proprietatem lucrorum nuptialium, aliorumque bonorum morte conjugis titulo lucrativo ad ſe devolutorum amittere, ſervato ſolo eorundem uſufructu, dicetur infra Capite VI. Hoc tamen ſingulare eſt in Vidua, quòd in rebus mobilibus (ſecus in immobilibus, in quibus non idem conſumtionis periculum eſt Rittershus *ad d. Nov. n. 14.*) à defuncto marito perceptis, & uſufructuariè tantùm ad ſe delatis, cautionem uſufructuariam à liberis petitam præſtare teneatur. *hac Edicta li 6. §. 1. ibi: Mobilium verò rerum, juſtis pretiis æſtimatione habita per eos, quos utraque pars elegerit, arbitros judicaturos, interpoſito Sacramento, ſimili modo uſumfructum habeat, ſi idoneam fidejuſſionem præbuerit, quod easdem res mobiles, vel earum pretium filiis & filiabus ex eodem matrimonio procreatis, vel poſt mortem eorum nepotibus & neptibus ex iisdem liberis procreatis, ſive omnibus ſive uni unave ſuperſtite mori contigerit, ſecundùm legum modum reſtituat. Nov. 2. cap. 4. verſ. ſi autem. Nov. 22. cap. 45. §. Si verò.* Quid ſi mater nolit cavere? *Reſp.* tum cavebunt liberi I. Se quotannis matri ſoluturos uſuras trientes pecuniæ ſive pretii, quo res illæ ſunt æſtimatæ. II. Se, ſi ante matrem moriantur, res illas, earum pretia, matri reſtituturos *l. 6. §. his illud C. ſecund. nupt.* Rittershus, *p. 4. c. 4. n. 16.* hæc obtinent in matre, quid de patre admittant leges vide Cap. V.

Theſ. IV. Mater ob ingratitudinem, (quæ revocari facit beneficia & & privilegia *DD. ad l. fin. C. d. revoc. donat.* tollitque debitum naturæ & deterrimum vitium cenſetur, Harprecht. *ad §. 1. n. 142. Inſt. d. injur.*) poteſt donationem liberis factam revocare, ita tamen ut concurrant ſpecialia quædam, nempe; Si ad ſecundas nuptias non convolaverit; atque ea ſolummodò, quæ filius adhuc litis tempore poſſidet, quæ verò deſiit poſſi-

 dere

dere, ut quæ vendidit, donavit &c. non poſſint revocari; & tandem mater habeat quidem realem actionem, ſed à ſolo illo, cui donationem fecit, poſſit revocare, non ab ejus heredibus, ut nec heres matris *l. 7. C. d. revocand. donat. ibiq;* D. Bruneman. Aſt in *Novell. 22. c. 35.* ſublimitatur, quod etiam mater ad ſecunda tranſiens vota poſſit revocare donationem in filium factam in tribus caſibus. I. Si filius vitæ matris inſidietur. II. aut manus impias ipſi attulerit, III. aut totius ſubſtantiæ ſive omnium bonorum jacturam moliatur. Hæ enim injuriæ tanti æſtimantur, ut non attento ſecundarum nuptiarum odio etiam mater ob unam earum donationem revocare poſſit *Authent. quod mater. C. d. revoc. donat.* ibique Brunnem.

Theſ. V. Quoniam mater tutelam liberorum ſuſcipiens ad *inventarium* conficiendum adſtricta eſt, ita ut non privati ſed publici inventarii confectio matri imponatur *Nov. 94. in epil. ibique Gothofred.* quod adeo verum eſt, ut mater tutrix, quæ inventarii confectionem omiſit, juratam bonorum deſignationem edere teneatur *arg. l. fin. §. licentia danda C. d. jur. deliber.* neque hoc detrahit quicquam reverentiæ matri debitæ; hæc enim quidem conſervanda eſt, dum tamen nihil ab ipſa fiat in detrimentum liberorum *Nov. 155. c. 1. in fin.* Sequitur, quod ad ſecundas nuptias tranſiens ad rationes reddendas & reliqua ſolennia adſtricta ſit *Nov. 22. c. 14. in fin.* Alexander *conſil. 110. n. 23. vol. 3.* Ritterſhuſ. *part. 8. N. v. cap. 7.* Quæ locum quoque habent in matre & avia tutricibus teſtamento datis *arg. d. Nov. 94. c. 1. in fin.* Montan. *d. tutel. c. 32. n. 26.* ut nec à marito remitti queant rationes, utpote introducta in liberorum pupillorem favorem *arg. l 27. d. condit. inſtit.* Sin autem nuptias cum alio contrahit, nec ante conſummationem reddit rationes vel reliqua non ſolvit, nec dum petiit tutorem & poſtmodùm quid deficiat ut quid ob culpam præſtandum veniat, non ſolùm *matris*, ſed etiam *vitrici* bona pupillis pro omni damno pignoris nexu obligata ſunt *l. 2. C. quand. mul. tutel. offic. fung. l. 6. C. in quib. cauſ. pign. vel hypoth.* Beuther. *d. jure prælat. cap. 59.* Didacus à Spirio *in ſpecul. teſtam. gl. 29. n. 70.* Berlich. *p. 1. concl. 67 n. 88.* Prukman. *adl. 9. ff. d. ſtat. hom. part. 1. membr. 4. art. 11. n. 8. 9.* ratio juxta Brunneman.

ad d. l. 6. eſſe videtur, quia novus maritus omnis culpæ expers haut æſtimatur, qui viduam liberis ex geſtione tutelæ obligatam in uxorem ducit, cùm plerumque hoc tendat in præjudicium liberorum, vid. Berlich. *d. l.* Unde Baldus ad *d. l.* 2. monet, cavere ſibi debere eum, qui viduam ducit, ne alieno periculo ſe exponat, D. Præſes *diſſertat. d. Friguſculo cap. 3. theſ.* 16.

CAPUT QVINTUM

SISTIT

ODIUM ERGA VIDUUM SECUNDAS NUPTIAS CONTRAHENTEM.

SUMMARIA

Th. I. *Quamvis mariti uxores non teneantur lugere, ipſis tamen ad ſecundas nuptias non nimis properandum eſt. II. Pater, licet inventarium non conficiat, nec ſatisdet. Secundò tamen nubens deſignare bona liberorum & ſecuritatem per ſatisdationem tenetur præſtare III. Certis caſibus cautionem præſtans pro conſervatione adventitiorum, & pro legato vel fideicommiſſo ab alio liberis relicto,*

THES. I.

TAntaodia in legibus non reperiuntur adverſus Viduum ſecundò nubentem, quanta erga Viduam. Eſt tamen unum vel alterum peculiare. Sic nulla quidem lege compelluntur mariti lugere uxores, ut proinde abſque nota infamiæ ſtatim matrimonium contrahere ipſis licitum eſſe quis dixerit, non enim metuenda eſt feminis confuſio, ut in muliere, Hannenopulus *lib. 4. tit.* 7. Aſt non omne, quod licet, ſtatim honeſtum eſt; ac contra honeſtatem videtur eſſe, ſi viduus mox aliam ducat. Nec enim, inquit Cypræus *d. ſponſal. c. 13. §. 96.* maritali & ſincero amore vir eam videtur amplexus, cujus memoriam ſtatim à morte ipſius deponit, nec abſque publico ſcandalo in rogo prioris conjugis novæ maritales accenduntur faces. De jure Saxonico Electorali certum tempus lugendi præfinitum eſt, ſemeſtre ſcilicet ſpa-

ſpatium Ordinat. Matrimon. de an. 1624. punct. 5. §. Was endlichen Wittber und Wittben anbelanget / ſo anderweit zur Ehe ſchreiten wollen / erfahren wir / daß etliche ihrer abgeſtorbenen Ehegatten allzuzeitlich vergeſſen / und mit Aergernüß wiederum zum Ehſtande eilen. junct. verb. So wollen wir / daß hinführo ein Wittber zum wenigſten ein halbes Jahr die Trauerzeit halte / und für Ausgang deſſelben ſich wieder zuverehlichen / oder ſolche Zeit anzuſtellen nicht Macht haben ſol. Sin autem contraveniat viduus, nec tamdiu expectet, pæna arbitraria eſt, prout Conſiſtorium Supremum reſcripſiſſe refert Carpz. *lib. 3. Juriſpr. Conſiſtorial. def.* 160. verbis: Und wird hierüber / daß Er ſo bald nach ſeines vorigen Weibes Tode an unterſchiedlichen Orten freyens halben ſich eingelaſſen / von der Weltlichen Obrigkeit mit willkuhrlicher Gefängnüs Straffe andern zum Abſchen billich belegt / V. R. W.

Theſ. II. Quamvis pater liberos in poteſtate ſua habens durante adminiſtratione adventitiorum legitima conficere inventarium non teneatur, eumque legum ſanctitas à ratiociniis excuſet *l. fin. §. 4. in fin. C. d. bon. quæ lib.* & Legumlatores ſemper pro patre præſumant, ut quicquid circa res à liberisfamilias acquiſitas faciat, perdat an abutatur, cenſuræ non ſubjiciant, Cui ſententiæ adſtipulantur Ludwel. *in tract. d. ult. vol. ad l. 6. §. 1 & 2. C. d. bon. quæ lib.* Mynſinger. *cent. 2. obſ. 93.* Joh. à Sande *deciſ. Friſicar. lib. 2. tit. 7. def. 2* Hering. *d. fidejuſſor. cap. 6. n. 78.* D. Richter p. 1. *deciſ. 58. n. 26.* Carpz. *p. 2. conſt.* 10. *def.* 9. Paul. Montan. *de jure tutel. cap* 32. *n.* 89. *& ſeqq.* & in viridi obſervantia hodie eſt, teſte Finckelthus. *obſerv. 76. n. 1. & ſeqq.* Nihilominus tamen in caſu Secundarum nuptiarum à patre contractarum vis præſumtionis pro patrefam militantis valdè imminui videtur *l. fin. §. ſin autem & §. in ſupra C. d. bon quæ liber.* cùm ſecundæ nuptiæ patrum quoque animos alterare non rarò *l 4. ff. d. in off. teſt.* ſoleant, Mevius *ad Jus Lubec. p.* 2. *tit.* 2. *art.* 21. *n.* 13. nec infrequens ſit, patres novercalibus delinimentis quandoque infatuari, ut ſæpiſſimè malignum contra ſangvinem ſuum inferant judicium legibus prohibitum & annullatum *l. 10. verſ. ſed quemadmodum C. d.*

C. d. ſec. nupt. ut etiam remiſſio inventarii ſolennis ceſſet, ac Pater ejusmodi inventarium conficere obſtrictus ſit, Fuchs. *d. inventar. cap. 3. n. 4.* Mevius *ad Jus Lubecenſ. p. 2. tit. 2. art. 21. n. 13.* Paul. Chriſtinæus *vol. 1. deciſ. belgic.* 101. *n.* 5. *& ſeq.* ubi & hoc addit, quod pater eo caſu teneatur rationem reddere, adminiſtrationem verò legitimam non amittat, Gutierez *d. tut. & cur. p. 1. c. 9. n. 22.* Gœdd. *vol. 1. Conſil. Marpurg.* 27. *num.* 175. Cujac. *ad C. d. bon. matern. n.* 11. quod tamen reſtringendum eſt ad ipſas res filii eorumque ſubſtantiam, non autem ad fructus, Pinell. *ad l. fin. C. d. bon. qui lib. n.* 37. Boer. *deciſ.* 61. *n.* 19. hi enim pleno jure ad patrem ſpectant, ita ut de iis ad lubitum diſponere poſſit *l. 6. §. 2. C. d. bon. qualib.* Quid? *ſi Pater omittat confectionem Inventarii, num propterea uſufructu privetur & adminiſtratione adventitiorum? Negat.* Non enim cum Patre, pro quo tamen adhuc, contractis licet ſecundis nuptias, in hoc caſu piè præſumitur, tam rigorosè eſt procedendum, nec ob præſumtionem doloſæ adminiſtrationis remotio locum habet, ſed oportet, ut actualis doloſa adminiſtratio & diſſipatio bonorum facta ſit, & probetur; D. Fromman *diſſert. d. adminiſtrat. adventit. legitim. th.* 104. quâ factâ ipſi adminiſtrationi interdicitur Modeſt. Piſtor. *p. 2. qu. 33. n. 5.*

Theſ. III. Pro conſervatione quoque juris & bonorum horundem ad liberos primi thori pertinentium, Pater certis caſibus *Satisdationem* præſtat, ejusque bona pro maternis & materni generis rebus hypothecæ ſunt ex lege ſubjecta, Mevius *ad Jus Lubecenſ. d. l. n. 14.* vid. tamen Pinellum *in tract. d. bon. matern. ad l. 1. part. 2. n.* 32. Chriſtinæ *vol. 1. deciſ. belgic. 101. n. 5. & ſeqq.* Tenetur quoque viduus cautionem præſtare pro legato vel fidecommiſſo ab alio liberis relicto *l. 6. §. 1. C. ad SC. Trebell. & Nov. 22. §. placet 41.* id quod patri, honeſto alioquin ac bono viro grave eſt & contumelioſum per *l. teſtamento 17. in fin. & ibi* Bald. *ff. d. teſtam. tutel.* Neuenhan. *d. jure vidúit. ſect. 4. lit. A.*

CAP.

CAPUT SEXTUM

COMPREHENDIT

ODIUM UTRIQUE TAM VIDUÆ QUAM VIDUO AD SECUNDAS NUPTIAS TRANSIENTI COMMUNE.

SUMMARIA.

Theſ. I. *Secundas nuptias contrahentes exiſtentibus liberis proprietatem lucrorum nuptialium aliorumque bonorum morte conjugis ad ſe devolutorum amittunt. II. Tenentur dividere bona cum liberis. III. Novo conjugi ex propriis bonis plus dare aut relinquere non poſſunt, quàm uni dederunt ex liberis, cui minimum tribuerunt. IV. Filiæ prioris matrimonii dotatæ & ſtatuto à Parentum ſucceſſione excluſæ ad ſucceſſionem Parentum ad ſecunda vota tranſeuntium admittuntur.*

THES. I.

SEquuntur nunc Odia ſecundarum nuptiarum Viris & Uxoribus communia. Et conſtat ex jure communi dona utrisque tam Sponſo quàm Sponſæ tempore nuptiarum à convivis oblata eſſe communia & æqualiter inter eos dividenda *l. 10. ff. d. donat. l. 4. ff. eod. l. 6. C. eod.* idque tanto magis, quando certius eſt, matrimonium haberi ſpeciem quandam Societatis *§. 1. Inſt. d. patr. poteſt.* cujus natura hæc eſt, ut donata ſociis, ad hoc, quò eò melius negotiari & communia negotia tractari poſſint, diſſoluta ſocietate, inter eos eorumque heredes æqualiter dividantur *l. ſi non fuerint 29. ff. pro ſocio* atque ſic pronunciaſſe Lipſienſes teſtatur Carpzov. *p. 3. c. 22. def. 1. 2.* So ſeyn auch deſſelben Erben eurem Eheweibe ihr Einbringen / und eigenthümliche Güter / wie auch die Helfte des Hochzeit Geſchencks auszuantworten ſchuldig. Similiter *ex Novell 53. cap. 6. & 117. c. 5. & Authentic. præterea C. unde Vir & Uxor* conſtat, quod defuncto conjuge divite ſuperſtes ſi inops ſit, & liberi nulli adſint cum cognatis, ſi tres ſint vel pauciores, in quartam, vel ſi plures ſint in virilem partem proprietatis ſuccedat Rittershus. *ad Novell. p. 7. c. 17.*

D, Richt.

D. Richter *ad dict. authent. praeterea n. 28.* D. Strykc *d. ſucceſſion. ab inteſtat. cap. 5. §. 32.* Hunnius *ad Treutler vol. poſter. diſp. 15. qu. 48.* latius deducit *d. Authent. praeterea* competere marito. & *qu. 49.* tractat *qu. an mulier ad Secunda vota tranſiens, poſſit quartam petere ab heredibus prioris matrimonii?* Horum lucrorum aliorumq; bonorũ omnium morte conjugis vel ex cõnſvetudine, vel ſtatuto, vel pacto, titulo lucrativo ad ſe devolutorum per tranſitum ad ſecunda vota proprietatem amittunt novi nupti, eamque liberis illis ſervare ipſique ſolo eorundem uſufructu contenti eſſe jubentur *l. 3. §. illud 1. l. generaliter 5. & Authent. C. de ſecundis nuptiis Nov. 2. c. 3.* Adeo ut nec ullam alienandorum eorum, quantum ad proprietatem attinet, habeant facultatem *d. l. 3. verſ. nec quicquam. d. l. 5. in princ. verſ. alienandi ſane.* Ampliantque DD. hanc aſſertionem, ut, quod dicitur maritum vel uxorem privari ſucceſſione filii quoad proprietatem ex teſtamento mariti vel uxoris ſibi delatam, & ſolum habeat uſufructum, ſi extant alii liberi, procedat etiam, ſi agatur de ſucceſſione ab inteſtato Bald. *conſil. 42. in med. verſ. tertio caſu lib. 3.* neque intereſſe, ſive tranſeant ad ſecunda vota poſt ſucceſſionem, ſive ante; quia paria ſunt Ruin. *conſil. 37. n. 9. & ſeq. ver. tertiò ſupereſt. lib. 3.* imò tam maritum quàm uxorem tranſientem ad ſecunda vota, ſi habent filios ex primo matrimonio, privari legato facto ſibi ab altero conjugum relictis filiis Rom. *conſil. 182. colum. 1.* Tuſch. *pract. concluſ. lit. N. concl. 162.* eundem in modum apud D. Richter *p. 6. cerſ. 37.* deductum legitur n. 21. Was denn die vierte und letzte Urſach und quæſtion anlangen thut / ob nehmlich Beklagte ihre vermachte nießlich Gerechtigkeit / in deme ſie ſich anderwerts verheyrathet / verrucket habe oder nicht / iſt gleichwol in denen allgemeinen Keyſerl. Rechten verſehen / daß wenn die überlebende Wittib ſich in die andere Ehe begiebt / daß ſie hierdurch der Eigenthümlichen Gerechtigkeit des jenigen / ſo Ihr von ihrem abgeſtorbenen Ehewirth erblich vermacht / oder ſonſten von ihme erblich uf ſie kommen / beraubt und den Kindern erſter Ehe heimgefallen ſeyn ſol per textum citat. *in l. fœmina & l. hac edictali §. his illud C. d. ſecund. nupt.* & hoc ipſum non tam in matre quàm in patre locum habet, ut tenet *gloſs. in d. l. fœmina §. illud. in verbo delata* quam Bart. ibi & communiter DD. ſequun-

tur. Azo *in ſumma illius tit circa finem in verſ. Item quæcunque dicta ſunt.* Oldradus hoc idem ſequitur *in conſil. 33. incipit, quidam habuit uxorem* Roman. *in conſil. 182. incip. in caſu propoſito.* Aretin. *conſil. 34. incipit: proſequendo ordinem* Huc referuntur caſus, ut quando Parens uni liberorum, qui defuncto Parente olim cohæres ſucceſſerat, poſtmodùm defuncto heres ſit una cum reliquis liberis, ſi nupſerit, proprietatem eorundem bonorum amittat, retento uſufructu, *authent. ex teſtamento C. d. ſecund. nupt.* Mynſing. *cent. 5. obſerv. 24.* & ab hac conſtitutione in judicando non eſſe recedendum tenet Everhard. *conſil. 213. n. 27.* & juxta eam pulchrè conſuluit Fr. Aretin. *conſil. 72.* Paul de Caſtr. *conſil. 199. vol. 2.* & in terminis facti ſpeciem conſulendo latius deducit D. Philip. Reyſerus quondam Camer. Imperial. Advocat *in repetition. ſeu diſcurſ. authentic. ex teſtamento C. d. ſecund. nupt. per tot.* & Conſilium JCtorum Ingolſtadienſium in iisdem terminis inſeruit *theſauro practico* Beſoldus *lit. A. verb*: Andere Ehe quod vide. vel quando juxta Conſvetudines quarundam civitatum Imperialium ſuperſtes Conjux ſolutus morte alterius matrimonio ſuccedit liberis defunctis fratribus vel ſororibus germanis omninò excluſis contra jus commune text. *in §. ſi verò Authent. d. hered. ab inteſtat. venient.* tunc Conſvetudines hujusmodi non habent locum, ſi ſuperſtes convolet ad ſecundas nuptias, & ſucceſſio tunc reducatur ad terminos juris communis, & ſic ſuperſtes parens unà cum fratribus defuncti pariter ſuccedat, Gail. *lib. 2. obſerv. 98.* ubi tamen *n. 7.* notat, hanc limitationem non ubique recipi, longoque uſu aliter in quibusdam Germaniæ civitatibus obſervatum, & multis præjudiciis contradictorio judicio confirmatis obtentum eſſe. Et ſupra dicta pœna, ratione privationis, extenditur ad quamcunque conceſſionem ex titulo lucrativo, adeo, ut ſi uxor habeat emphyteuſin ab Eccleſia, patiatur inveſtiri ſeipſam & maritum, ita quod uno decedente, alius ſuccedat, teneatur maritus (& vice verſa mulier) conſervare filiis uxoris ex primo matrimonio, quia habuit ab ea titulo lucrativo Alexand. *conſil. 119 vivo proceſſu n. 4. & ſeq. verb. de reliqua verò dimidia lib. 5.* ubi ſecus dicit, ſi non extarent filii primi matrimonii *n. 7.* Neque hæ pœnæ ſecundarum

nuptia-

nuptiarum, cùm reſpiciant favorem liberorum, correctæ ſunt, ut communiter tenent Innocent. & DD. *in c. fin. d. ſecund. nupt.* Bart. *& alii in l. 1. C. eod. tit.* Decius *conſil. 230. in princ.* Angel. *in auth. de non eligend. ſecund. nubentium in pr. 110.*

Theſ. II. Statutis nonnullis proviſum eſt, ut defuncto conjuge viduus vel vidua ad ſecunda vota tranſiens cum liberis ex priore matrimonio natis debeat *dividere.* Sic Jure Lubecenſi neque viduus neque vidua, ignorantibus liberorum ſuorum propinquis & defuncti defunctævæ conjugis heredibus, diviſione cum iis nondum facta, ad ſecunda vota tranſire poteſt *Stat. Lubecenſ. lib. 2. tit. 2. art. 29. atque ex lib. 2. tit. 2. art. 2.* patet, Parentes neceſſariò teneri cum liberis dividere vid. Mevius *comment. ad d. artic. n. 8. & ſeq.* adeo quidem, ut et pater ad rationes reddendas teneatur, quod à jure civili recedit, quo pater ab omnibus ratiociniis eſt immunis, ita ut habeat pleniſſimam poteſtatem utendi fruendi rebus, quæ filiofamilias obveniunt, add. Mevius *d. l.* Ita Statutum Wismarienſe *artic. 71.* neceſſitatem dividendi inducit: kein beerbter Wittwer oder Witwe ſol ſich wiederum befreyen/ Er oder Sie habe denn zuvor den Kindern voriger Ehe Vormündere gekohren / und denſelben von des Verſtorbenen Ehegatten guther Erbſchichtigung oder nach Statt Gebrauche einen Ausſpruch gethan / bey verluſt des Verſtorbenen Güther / welche an deſſelben Kinder alſobald verfallen ſeyn ſollen. Es ſol aber dem ausſprechenden Vater und Mutter frey ſeyn / ein Kindes Theil für ſich zu behalten / wie Sie denn auch die Abnützung der ausgeſprochenen Güter / biß zu der Kinder mündigen Jahren / die Sie hingegen zu alimentiren ſchuldig ſeyn / zu genieſſen haben ſollen. Sunt etiam nonnullorum locorum Statuta, juxta quæ viduus vel vidua ad ſecundas nuptias tranſiens *bona tam paterna quàm materna*, prout in communione fuerunt, cum liberis *ex æquis partibus dividere tenetur.* Qualia Statuta prima fronte iniqua videntur, inprimis ſi v. g. pater ditiſſimus, à quo bona dividenda proveniunt, utplurimùm ipſius ſudore adquiſita, ad ſecunda vota tranſiens cogitur dimidiam bonorum ſuorum nolens volens liberis ſuis relinque-

re, vid. Hartw. à Daſſel *ad Statut. Luneburg. art. 1. n. 26.* Æquitatem tamen talia habere & partem illam bonorum parentis binubi deberi non ut partem hæreditatis, ſed, juxta Cothmannum, velut debitum Statutarium rationibus evincit D. Cruſius *ad Jus Statutarium Mindenſe lib. 2. tit. 2. deciſ. 2.* & in pluribus Ditionibus & Civitatibus tam Imperialibus quàm Municipalibus ſimilia Statuta uſu recepta eſſe referunt DD. de Auſtriâ teſtatur Hartw. à Daſſel *ad ſtatut. Luneburg. §. 5. n. 14.* de Thuringiâ Modeſt. Piſtor. *p. 4. qu. 164. in pr.* de Marchiâ Brandenburgenſi Scheplitz *ad conſuet. Brandenburg. ad §. 2. tit. 2. part. 3.* de Lubeca vid. Mevium *ad Stat. Lubec. p. 2. t. 2. art. 2.* de Mindâ Cruſium *l. c.* de Lunæburg. Daſſel *ad Stat. Luneb.* Hamburg *Statut. Hamburg. l. 3. t. 3. art. 3. & 4.* de Bremâ Modeſt. Piſtor. *vol. 2. conſ. 2. in pr.* Sic etiam Statutis proviſum eſt, ut Conjux ſuperſtes ſi ad ſecundas nuptias non proceſſerit, rebus cum liberis communiter fruatur, nec ad diviſionem cogi poſſit; uti ex reſponſo Dnn. JCtorum Jenenſium an. 1662. dato apud D. Richter. *p. 4. conſil. 14. n. 6.* elucet: Ob gleich die Kinder mit der Mutter in dem Teſtamento æqualiter pro heredibus inſtituiret ſeyn/ Als aber in dem Jure Statutario, welches zu Goßlar obſerviret / verſehen / daß die hinterbliebene Wittibe/ ſo lange dieſelbe ihren Wittiben-Stuel nicht verrucket/ und zur zweiten Ehe geſchritten / mit den Kindern zu theilen nicht ſolte angeſtrenget werden/ ſo iſt die Mutter bey ſo geſtalten Sachen/ ſo lange dieſelbe in ihrem Wittben Stande verbleiben wird/ wieder ihren Willen zu theilen nicht ſchuldig. In Comitatu Inferiori Schwarzburgico ſtatuto caveri, ut nec viduus vel vidua ad ſecundas nuptias tranſire volens, publicè in Eccleſia poſſit proclamari, antequam diviſerit cum liberis ſuis, nobis certò retulit laudatiſſimus Dn. D. Roth. Aliisque in locis remedium hocce coercendi binubos ſolitum eſſe, ut prohibeantur, antequam diviſerint, cum Sacerdotali benedictione nuptias ſolenniter celebrare aut ſecundum maritum vel uxorem in domum deducere teſtatur D. Mevius *deciſ. 336* ita ut decerni ſoleat tum inhibitio pœnalis ad parentes binubos de non conſummando, donec heredibus ſatisfactum, tum mandatum ad Sacerdotes de non copulando.

Theſ. III. Quamvis quis ſit rerum ſuarum moderator ac arbiter; hocce tamen arbitrium in legibus in pœnam ſecundarum nuptiarum & favorem liberorum reſtrictum eſt, ita ut viduus vel vidua ad ſecundas nuptias transvolans extantibus prioris matrimonii liberis novo conjugi non poſſit plus dare aut relinquere, quàm dederit uni ex liberis cui minimum tribuerit, & ſi quis plus de facto dederit, id ut datum liberis prioris matrimonii læſis deferatur *l. hac edictali 6. in pr. verſ. quod ſi plures C. d. ſecundis nuptiis.* addatur Stephan Durant *quæſt. in ſuis paſſim Beſold. in theſ. pract. verb.* Andere Ehe dicit, daß ein Ehegemahl ſecundo conjugi nicht mehr vermachen darf/ dann einem Kind primi matrimonii. Neuenhan *d. jur. viduit. lit. a.* rem declarat exemplo: *v. gr.* Moritur *Titius* relicta *Seja* uxore cum tribus liberis. *Hæc* denuo nubit Sempronio, pactisque initis filio *natu maximo* 1000. *Secundo* genito 500. Natu *minimo* 300. (qualem inæqualem diviſionem Parentes facere poſſunt *l. 8. C. d. in off. teſtam. l. ult. C. famil. hercisc.*) relinquit. Eo caſu *Seja* non plus quàm 300. quæ minima eſt liberorum portio, marito relinquere poteſt *d. l. 6. Nov. 22.* Hoc quidem per *l. 9. pr. C. d. Sec. Nupt.* mutatum, dum ibi dicitur, quòd non applicandum ſit læſis, ſed utriusque conjugii liberis; denuò tamen per *Authent. ad eos ſolos* confirmatum, ſcilicet, quòd hodie tantùm liberis primi matrimonii jus revocandi competat, & inter ſe dividendi ea, quæ in ſecundum conjugem collata ſunt, ſupra legitimũ modum, Brunnem. *ad d. l. 6.* quæ aliàs obſtare poſſint vid. apud Rittershus. *ad Nov. part. 4. c. 5 n. 3.* & Conſtitutionem *l. 6. & Nov. 22.* noſtris moribus obſervari allegat Rittershus. *c. l.* Reformationis Norinbergens. *l. 8. ſub tit. 28.* Von Heyrathen: Wie viel/ die zur andern Ehe greiffen/ und Kinder haben/ den andern Ehegenoſſen vermachen mögen: So das bleidend der Ehe/ nach abſterben ſeiner Ehegenoſſen ſich wider verheurathet/ ſo oft ſich das gebe/ und abſteigende Erben/ aus voriger Ehe vorhanden weren/ ſo ſol daſſelbige bleibend der Ehe/ nicht Macht haben/ ſeinem andern Ehegenoſſen/ es ſey durch Heyrath geding/ Geſchäfft/ Geſchick/ oder Ubergabe uf den Todes-Fall oder Leben geſtattet/

 mehr

mehr zu vermachen/ zuverſchaffen und zu übergeben/ denn als viele einem Kind aus erſter Ehe oder den Enklein (die an ſtatt ihrer Väter und Mutter für eine Perſon zu rechnen) werden mag ꝛc.ꝛc. §. *ult. l. 6. t. 32* verb: Würde aber ſolch Heurath Geding/ Verſprechen/ Ubergab/ oder Geſchenck/ einen Kinds Theil übertreffen/ ſo iſt es von Unwürden und unkräfftig und wird die Ubermaß unter die Kinder aus erſter Ehe getheilet ꝛc.

Theſ. IV. Moribus germanorum fœminæ præſertim inter Nobiles dote congruâ conſtitutâ ſolent mediante juramento ſpecialiter renunciare *ſucceſſioni*, idque in gratiam maſculorum, ut bona in agnatione conſervata familiam illuſtriorem efficiant, & pro hiſce renunciationibus quotidie ſolet pronunciari, teſte D. Carpzov. *ad p. 3. conſt. 35.* D. Richter. *deciſ. 69. p. 1.* Suntque ſtatuta, quæ ob eandem rationem, conſervandarum nempe familiarum, filiam dotatam â parentum ſucceſſione excludunt. Tali tamen ſtatuto vel renunciatione non obſtante filia prioris matrimonii ita excluſa ad ſucceſſionem Parentum ad ſecundas nuptias tranſeuntium admittitur, cujus ratio eſt *in l. 5. §. in his. & auth. heres. C. d. ſecund. nupt.* ac quòd talia lucra liberis ex alia cauſa deferantur, renunciationem non concernente, nam renunciatio ad ſucceſſionem ſpectat, quæ ex voto parentum defertur *l. ſcripto. § final. ff. unde liberi.* at lucra illa injuriam liberorum concernunt, quæ ex repetito matrimonio ipſis irrogantur. Nec obſtat jurata renunciatio, quia juramentum non auget renunciationem extenſivè, ſed tantùm intenſivè uti loquitur Oldra. *conſ. 294. n. 3.* & quemadmodum renunciatio non extenditur ad ignota, & non cogitata *text. in l. mater §. cæterùm ff. de inofficios. teſtam.* ita nec juramentum *text. in c. inveniens. de jurejur.* Gail. *lib. 2. obſ. 98.*

CAPUT SEPTIMUM
ET
ULTIMUM
complectitur
CESSATIONEM ODII
circa
SECUNDAS NUPTIAS.

SUMMA-

SUMMARIA.

Theſ. I. *Statuta & Conſvetudines cujusvis loci ſunt attendendæ. II. Q. Num odia iſta per Jus Canonicum ſint ſublata? III. Mulier intra annum luctus nubens de Jure Can. non fit infamis, & quando ceſſet pœna hæc de jure communi Saxonico. IV. Nec amittit lucra. V. Quid eodem jure circa ſucceſſionem & diviſionem bonorum obtineat. VI. An Vitricus tutor eſſe privignorum? Corollarium.*

THES. I.

ATque hactenus de Odiis Secundarum Nuptiarum tam de jure Communi quàm Statutis nonnullorum locorum dicta ſunt. Sed cùm jura civilia civilibus tolli poſſint, juxta ſupra *cap. 3. theſ. 6.* dicta, cujusvis regionis conſtituta & conſvetudines ſunt attendenda. Statuta enim non minus obligant ſubditos, quàm leges univerſales, quarum vim & efficaciam habent, & pro lege civili habentur eo in loco, ubi ſunt promulgata, Alexand. *lib. 2. conſ. 87. n. 1. verſ. quia ſtatutum eſt jus civile.* Felin. *in c. cum liceo 12. n. 10. X. d. præſcription.* Interim pro jure communi ſtat præſumtio, donec probetur obſervantia contraria.

Theſ. II. *Num* autem *pœnæ & odia ſecundarum nuptiarum per Jus Canonicum ſint ſublata Q.?* Hanc quæſtionem optimè examinarunt Rittershuſ. *in different. jur. civil.* & *Canonic. lib. 2. cap. 4.* & *ad Novell. part. 4. cap. 3. n. 18.* Scipio Gentilis *d. ſecund. nupt. cap. 18.* Bartol. *ad §. prima ſiquidem Novell.* 12. *d. nuptiis. verſic. 3.* diſtingvit inter pænas, quas patitur mulier ex eo, quia nupſit intra tempus luctus, & eas, quas patitur, quia non intra tempus luctus, ſed extantibus liberis ex priore matrimonio iterum nupſit. Prioris generis pœnas ait eſſe ſublatas per Jus Canonicum *c. pen. & ult. X. d. ſecund. nupt.* Poſterioris generis non item.

Theſ. III. Mulier intra annum luctus nubens *de Jure Canonico* Infamis non fit, expreſſus textus eſt in canone *Euphemium cauſ. 2. qu. 1.* ibi: *Non fiunt infames lege canonum omnes, quos leges ſeculi pronunciant*, cui aſſentitur Pontifex *in cap. ſuper illa X. d. ſecund. nupt. & in cap. ult. X. eod.* Quæritur autem *Num in noſtris*

Eccleſiis miſſo jure civili ſequamur Pontificium? Negat Carpzov. *lib. 2. Jur. Conſiſtor. def 159. tit. 9.* Quemadmodum verò de jure civili poteſt quis Principi ſupplicare, ut intra annum luctûs nuptias contrahat, & ſic infamiam evitet *l. ſolet ff. d. his qui not. infam. Nov. 22. cap. 22. & 40.* & poſt contractas hujusmodi nuptias certis conditionibus ſupplicare *d. c. 22. 40.* ut infamis non fiat. Sic hodie ad evitandas iſtas pœnas poteſt *diſpenſari* à Magiſtratu, cùm nulla in ſacris reperiatur ſanctio prohibitiva, ſed jure ea nitatur civili ac municipali, cui derogare Principi fas eſt Knichen *d. territor. c. 2. n. 179.* Sunt alii præterea caſus, in quibus pœnæ ſupra *cap. 3. theſ. 6.* recenſitæ ceſſant. v. g. quando pater filiam ſuam denuò præmaturè collocat in matrimonium ex ignorantia; vel novus maritus ignoranter duxit eam, quæ nondum eluxit priorem maritum *l. 1. §. 7. l. 1. C. d. ſec. nupt. l. 1. & l. 11. §. ult. ff. d. his qui not. infam.* vel ſi juſſerit pater, cujus in poteſtate eſt is, qui talem fœminam præmaturè duxit. *l. 11. d. his qui not.* excuſatur quoque mulier a pœnâ, ſi intra annum luctûs pepererit, & deinde ad ſecundas nuptias tranſierit, *d. l. 11.* vel ſi prior maritus defunctus talis non fuerit, quem lugere non oportet more majorum, v. g. ſi ob crimen læſæ Majeſtatis fuerit damnata ejus memoria, vel ob hæreſin, vel ſi omnino ob aliud aliquod crimen damnatus fuerit, Rittersh. *d. l. n. 10. & ſeqq.* Ceſſat etiam odium hocce in *Sponſis*; licet enim Sponſalia de præſenti habeantur pro nuptiis, non tamen ſunt conſummatæ; imò Sponſus ac Sponſa Conjugum nomine veniunt in impropria verborum ſignificatione Bald. *ad l. oratio ff. d. Sponſal.* nec per Sponſalia quædam fit noverca *§. 9. Inſt. d. nupt. l. 12. §. 1. ff. d. rit. nupt.* & in odioſis ac pœnalibus ſtrictè procedendum, nec extra terminos evagandum *l. penult. ff. d. pæn. l. 19. d. lib. & poſth.* ut proinde pœna nuptiis tantùm dicta faciat Sponſalia impunita *per text. expreſſ. l. 9. § 1. l. 10. §. 1. ff. d. his qui not. inf.* quomodo quidam hoc limitent vid. Neuenhan. *d. l. ſect. 4. l. a.* De *Jure Saxonico* à ſevera Impp. ſanctione, quâ infamia irrogatur intra annum luctus nubenti, receditur. Eodem Jure Solus Elector, non Conſiſtorium Supremum, diſpenſat Carpz. *d. l. def. 162.* Non tamen facilè

facilè diſpenſandum circa prohibitionem nuptiarum tempore luctûs, ſi præſertim paucæ effluxerint ſeptimanæ ab ultimo conjugis defuncti die, Carpz. *def.163* Sufficiens autem ac juſta diſpẽſationis cauſa habetur ad matrimonium ſecundum tempore luctûs conſummandum, ſi prior maritus ante obitum lecto decumbens longè ægrotaverit, vel debitum conjugale non præſtiterit, inprimis, ſi juramento obtineat, quod maritus intra annũ carnaliter eam non cognoverit, Carpz. *def.164*. Quorſum referendus eſt caſus, quando diſſolutum matrimonium eſt per divortium, ita ut tempus luctûs quidem non obſervetur, ad vota tamen ſecunda non nimis ſit properandum, Idem *def. 165*. Non tamen permittendæ ſunt nuptiæ, priusquam de obitu ſeu morte prioris conjugis conſtet, eaque duobus ad minimum teſtibus probetur, Idem *def. 166*. Admittitur quoque viduus vel vidua, ſi mortem Conjugis defuncti juramento ſuo probare velit, Idem *def. 169*. In talibus caſibus copulatio Sacerdotalis absque ceremoniis & ritibus conſvetis ut peragatur â Conſiſtoriis decerni ſolet, vid. D. Præſes *in diſſert. d. Hierolog.* Sponſalia quod attinet, ſubſiſtunt quidem ea tempore luctûs contracta, ſed conſummationem matrimonii ſuſpendi debere deducit Carpz. *d. l. def. 161.*

Thes. IV. Circa amiſſionem lucrorum nuptialium, hereditatum, legatorum, fideicommiſſorum, donationum mortis cauſa *in Foro Saxonico* in ſecundò nubentibus odium ceſſat, adeo ut nec luxorioſè vivens intra annum luctûs perdat bona prædictis titulis ſibi delata Landrecht *lib. 1. art. 5.* Goldbec. *in tract. d. gerad. c. 9. n. 7.* ne melioris ſit conditionis vidua luxorioſè vivens, quàm alteri nubens, ut proinde Carpz. *d. l. def. 162.* Zobel *in add. ad Gloſſ. latin.* Coler *part. 1 dec. 64.* dicant: *l. 1. & tot. tit. C. d. ſecund. nupt.* in foro Saxonico abrogatam eſſe, idque dubio carere. Neque vidua filii ſui ex aſſe heres facta per ſecun-

deciſ. 59. n. 19. Sic in *Marchia* proprietatem rerum in primo matrimonio quæſitarum nuptiæ ſecundæ non adimunt teſte Bruneman *cent. 1. deciſ. 80.* Idemque *c. 5. dec. 25.* quæſtionem: *An mater ad ſecunda vota tranſiens, ſi prædium à priori marito acceptum permutaverit cum alio prædio, an liberis prioris matrimonii jus novo illo prædio competat, & an inde portionem ſtatutariam petere poſſit?* negativè in Collegio Iᴄtorum Francofurtenſium deciſam fuiſſe refert, ſcil. quia de obſervantia pœnæ ſecund. nupt. ceſſant, ubi numero ultimo infert, quod de jure communi aliud veniat ſtatuendum. Sic de jure communi ſi conjux ſuperſtes tranſeat ad ſecunda vota cum conſenſu liberorum, non amittit proprietatem *l. fæmina 3. C. d. ſecund. nupt.* modò iſte conſenſus ſit expreſſus, & liberi de pœnis legalibus certiorentur Jaſon Mayn. *vol. 1. conſil. 53. n. 8. & ſeqq. n. 11.* Gail. *lib. 2. obſ. 98. n. 19.* Hartm. *lib. 2. pract. obſ. 7. n. 3.* Mynſing. *cent. 5. obſ. 54.* nec tacitus conſenſus ex præſentia in celebratione nuptiali inferri poteſt, in actu enim præjudiciali, odioſo & vituperabili præſens ac etiam tacens non videtur conſentire, quas regulas in hunc ſenſum deducunt Johan. de Garronibus *tr. d. ſecund. nupt. p. 2. n. 7.* Caſtillo *in tract. d. uſufr. cap. 2. n. 100.* quodque nuda præſentia ſine aliis adminiculis nihil hîc noceat liberis Græværus *2. concl. 98. conſid. 1. n. 22.*

Theſ. V. De *Jure Saxonico* viduus vel vidua novercæ vel vitrico plus poteſt in teſtamento relinquere, quàm uni ex liberis prioris conjugii, prout teſtatur Berlich. *p. 3. concluſ. pract. 29. n. 48.* dummodo legitimam ſalvam habeant liberi, utpote ipſis jure naturæ debitam *l. 36. §. 2. C. d. inoff. teſtam.* Sic Maritꝰ in bonis omnibus mobilibus defunctæ ſuæ uxori ſuccedit Landrecht *lib. 3. art. 76.* etiã in pecuniâ ex bonis immobilibus redacta, ita tamen, ut ſi liberi adſint, alienationi immobilium interveniat decretum Magiſtratus, aliàs illa pecunia mariti lucro non cedit D. Richter *tr. d. ſucceſſ. ab inteſt. ſect. 4. memb. 4. n. 10. & ſeqq.* Magnif. D. Joh. Jacob. Fuhrman Iᴄt. & Conſiliar. Martisburgens *in diſſert. d. jure Novercar. ſingular. th. 21.* Eodem jure ob *Diviſionem* bonorum paternorum cum liberis primi matrimonii haud factam

pro-

prohiberi non poteſt vidua ſecundas contrahere nuptias, Carpzov. *d. l. def.* 171. & ita reſcripſiſſe Conſiſtorium Supremum teſtatur ibidem, verb: Dieweil denn Supplicantens Bericht nach/ ſeine verlobte Braut iedesmal und noch mit ihren Kindern zu theilen ſich erboten/ dahero der Mangel nicht an Jhr/ ſondern an der Kinder Vormunden ſelbſt iſt/ ohne das auch die Theilung mit dieſem Ehrenwercke nichts zu ſchaffen hat; Als begehren an ſtatt höchſtgedachtes unſers gnädigſte Herns wir hiermit/ Jhr wollet der Vormunder einreden ungeachtet/ mit dem letzen Aufgebot und ehelicher Trauung gebührlich verfahren laſſen.

Theſ. VI. Ultimò de Vitrico quæri poteſt. *Num ille privignorum, quorum matrem tutricem duxerat ad ſecundas nuptias legitimè convolantem, poſſit eſſe tutor?* Et quamvis ad negativam faciat præſumta mala affectio vitrici erga pupillum, ac educatio privignorum vitrico, tanquam ſuſpecto *l. 1. ubi pupill. educ. deb.* permittenda non ſit l. 1. C. *eod.* Quæſtio tamen hæc ſimpliciter nec affirmari nec negari poteſt, cum res indifferens, & ſæpè verum ſit, quod D. Hier. *lib. 2. ep. 19* ait, ſuperinduxit filiis non nutricium, ſed hoſtem, non parentem, ſed tyrannum; verum tamen etiam eſt, interdum & novercas & vitricos reperiri liberis benè affectos. Sic Euthichianus vitricus privignas ſuas paterno affectu aluiſſe dicitur in *l. 15. C. d. negot. geſt.* tempore Gordiani Imperatoris Gneus Octavius apud vitricum educatus fuit, ceu ex Dione refert Cujacius *6. obſerv. 19* P. Ebutius pupillus relictus tutoribus, ſub tutela Duroniæ matris & vitrici T. Sempronii Rutili educatus, apud Livium *hiſtor. ab U. C. l. 39.* Unde nec in Francia prolis educationem amittit mater tutrix propter ſecundas nuptias, quod ſic ſatis dura ſit ſeparatio Tulden *ad C. tit. ub. pupill. educar deb.* Plura quideſiderat de pœnis ſecundarum nuptiarum videat Joh. de Garronib. *d. ſecund. nupt.* Tuſch. *concl. pract. lit. N.*

Quamvis dubium moveri poſſit, quod (I) promiſſa ſint ſervanda *l.7.§. ut prætor. ff. d. pact.* & quanquam verba *pacta conventa ſervabo*, ſint prætoris, perveniſſe tamen illa de ore Dei verè inquit Bald. *in rubr. C. d. Conſtit.* & fidem ſervare naturali æquitati ſit convenientiſſimum *l. 1. ff. d. pact.* *II.* nec ſubeſſe videatur res turpis, inhoneſta, impoſſibilis aut ejusmodi factum, quod quo minus promiſſis ſtare teneatur, uxor cauſam præbere poſſit, tantum enim abeſt, quin potius Deus Opt. Max. caſtitatem ipſe commendet & præcipiat; Sic *Apoſtol. 1. Corint 7.* ait: *Bonum* eſſe virginibus & *Viduis*, ſi ſic permanenſerint propter præſentem neceſſitatem. III. Nec eſt, quod vidua dicat ſe bonâ cum conſcientiâ non poſſe vivere in viduitate. Sit ita: patiatur ſtimulum carnis, non ſtatim propterea continentiam non habet. Sequatur conſilium Theologi Chemnitii *p. 3. examin. Concil. Tridentin. d. conjug. & cælib. c. 4. p. 37.* cujus verba digna ſunt, quæ viduis nuptias anhelantibus imprimantur; *Non ſtatim*, inquit, *uritur, qui calorem ſentit, ſed quando in vita cælibe titillationis concupiſcentiæ aculeis te pungunt, & æſtum aliquem ſentis, non ſtatim exclames: Te uri, ſed diligentia, conatu, lucta, temperantia & oratione fortiter repugnes, timorem Dei & amorem veræ pudicitiæ opponas, impuras cogitationes præcidas, turpes motus reprimas, occaſiones vites & robur reſiſtenti a Domino tibi dari petas. Quod ſi hac diligentia flammæ libidinis poſſunt reprimi, repelli vel reſtingui, nondum laboras uſtione, ſed hoc ipſum eſt donum continentiæ, quod eâ diligentia in lucta à petentibus accipitur, exuſcitatur, excolitur & conſervatur.* IV. ante omnia conſideranda eſt jurata promiſſio; cum enim Deus, qui perjuros puniendi voluntatem & poteſtatem habet, teſtis invocatur, ſimul ab eo perfidiæ ultio poſcitur in præſtito jure jurando, Dom. Soto *d. juſt. & jur. 8. qu. 1. art. 1. in med.* Aſt viduam prædictis non obſtantibus, ad ſervandam viduitatem non teneri ſeqq. evincunt rationes: I. In puncto pacti promisſionisve ſervandæ inſpiciendum eſſe primariò, an promiſſa repugnent bonis moribus aut legibus, turpemque cauſam contineant, factaque promiſſa poſſibilia ſint tam naturâ quàm lege *l. 27. §. 4. d. pact. l. 72. l. 177. §. 6. d. verb. Obl. l. 35. §. 1. eod.* At ve-

rò talis promiſſio impoſſibilitatem & turpem cauſam continet, quia læditur conſcientia, turpique vitæ lata aperitur porta repugnatque divinæ ſanctioni, quâ juniores viduæ nubere & liberos procreare jubentur, meliusque eſſe nubere quàm uri judicatur 1. *Timoth. 5. verſ. 14. Matth. 19. v. 11.* II. Conſtat jure civili ſuper re ſive naturaliter ſive civiliter injuſta aut nulla, juramentum interpoſitum & ipſum actum nullum eſſe, *l. 5. C. d. legib.* imò ſecundum jus canonicum ex juſtis cauſis relaxatio juramenti poteſt impetrari, &, ſi votû ſine conſcientiæ læſione & diſpendio ſalutis æternæ ſervari nequeat, quoad vim obligandi ad ſervandum eodem jure juramentum nullum eſt, *c. 58. d. R. I. in 6. c. 18. d. jurejur.* Franzk. *ff. d. jurejur. n. 9.* & hîc periculum animæ ſubeſſe non difficulter patet ex *1. Tim. 5.* ad quem locum notanter B. Gerhardus in *loc. d. Conjug. §. 519.* ait, *Quotidiana experientia clamat, quosdam in primo quidem juvenilis ætatis flore ac vigore, cælibatus amore & admiratione ita duci, ut deliberato etiam propoſito eum ſuſcipere non reformident, qui poſtea incontinentia ita tentantur, & æſtionum flammis ita æſtuant, ut nullo conatu, nulla lucta, nec remediis aliis eas reprimere & extinguere poſſint, ideo graviſſimo ſalutis periculo ſe exponunt.* III. Conſentiunt Theologi, qui minus deliberato animo aut ex prava conſvetudine præſtita juramenta non ita obligare, ut ſolennia, ſtatuunt. vid. *Conſil. Witteberg. tit.* von Eheſachen *p. 31.* IV. facit huc effatum Imperatoris Juſtin. in *l. 2. C. d. indict. viduit.* licere uxoribus ſpreta maritorum ſuorum interminatione, quæ eis uiduitatem inducit, ad ſecundas nuptias migrare, cum interſit Reipubl. numero civium ipſam augeri, mulieresque ad hoc natura progenuerit, ut partus ederetur *d. l. 2. & ſeq. l. 2. C. d. in d. vid. ibique DD.* Rationes in contrarium adductas quod attinet, reſpondetur ad I. pacta valere, ſi poſſibilia ſint & honeſta tam jure, quàm naturâ, D. Magnif. Struve *exerc. 6. th. 42.* Schotan *exerc. 15. n. 2. & ſeqq.* ad II. Caſtitatis

poſtolus aliud ſvadet 1. *Cor. 7. c. 37. bonum* eſſe viduis, ſi ſic permanſerint. Idem etiam paulò ante vers. 9. docuit: *dico autem non nuptis & viduis, bonum eſt illis, ſi ſic permanſerint, ſicut ego*; ſed ſtatim addit: *quod ſi non ſe contineant. nubant: melius* enim eſt nubere, quàm uri. Ad III. Reſp Conſcientiæ viduæ relinquendũ eſt, num verum, num fictum ſit, quod de non ſibi conceſſo continerntiæ dono conqueſta eſt. Sunt heîc media contra ſtimulum carnis non ſolùm non prohibita, ſed & præcepta. Conſilium B. Chemnitii ſicuti Chriſtianum & pium, ita etiam ſequendum eſt; ſed accipienda etiam ſunt verba ſequentia; *Si verò flammæ libidinis*, addit iis quæ ſupra allegata ſunt, *tam ardentes ſunt, ut hac diligentia vel reprimi, vel reſtingui vel repelli non poſſint, ſed initio penetrent, voluntatem occupent, cor inflamment, cogitationem abripiant & totum corpus incendant, ut cor vel pleno aſſenſu vel cæco & inquieto impetu libidinis æſtuet & ardeat; tum certum eſt, Te non habere donum continentiæ: Et hoc eſt uſtio, ſeu tentatio illa Satanæ per incontinentiam, quam Paulus remedio conjugii reſtinguendam eſſe docet ne vel corpus fornicatione, vel Spiritus uſtione inquinetur.* ad IV. Reſp. De iis promiſſionibus jure jurando munitis generatum dicimus, eas nullius eſſe momenti, quando majus bonum impediunt. In hoc locum habet dictum Iſidori: *in malè promiſſis reſcinde fidem*, quod refertur *in c. in malis. 22. q. 4.* Atque in hanc ſententiam Supremum Conſiſtorium Dreſdenſe reſcripſiſſe teſtatur Carpzov, *lib. 2. Juris pr. Conſiſtor. tit. 9. def. 172.*

BIBLIOTECA N.A
ROMA
VITTORIO E.

Ex-

Excultε Wegi, Muſis amicum ſacris
Nec non Themiſtæ pectus, integerrime
Virtutis altæ Proſecutor; De Tuâ
Si forté vitâ vel peractis hactenus
Studiis tuiſmet, quamdiu noſtri quidem
Aras Lycéi aſpèxeras ad uvida
Salæ fluenta, teſtimonium meum
Requireretur; qvæſo quid reponerem
Aliud roganti, nî, quod haud foret minus
Conforme vero, quàm Tibi laudabile?
Heic nempe vitæ nobilem Te Spiritum
Non obruiſſe deſidi ſilentio
Reconditaque torpuiſſe inertia,
Sed perpoliti Jurium ſcientiâ
Stipaſſe cellas cultiores IngenI:
Cum me privatim, lectionis helluo
Avidus, ſequebaris meæ, vel publicè
Aequi audiebas cæteros Antiſtites.
Nec me putet dixiſſe quis ſolummodo
Hoc, ſed vel omnes confitentur, quos penes
Illuſtris hujus almum Athenæi decus
Simul recumbit ac Themiſtos gloria,
Queis notus es; nec uſpiam fugit quoque
Tuos, quibuscum victitâſti, candidos
Commilitones: quin & hoc, quod editum eſt
Plaudente multitudine audientium,
Reſponſa reddens è cathedrâ publicâ
Probè erudita, comprobat ſpecimen ſatis.
Hâc macte laude, Fautor, hâc itur viâ
Ad altiora, Gratulor medullitus:

Sit porrò cœptorum Tuorum favitor
Cœleſte Numen, ac, eidem qua aſſidet,
Regina rerum, Juris interpres, Themis,
Poſſis honeſtos inter ordines Virûm
Prodeſſe dulci Patriæ, ut civem decet
Fortem probumque! Numen hoc duit! Vale.

f.

PRÆSES.

MEin Freund/ſo Zeit/als Glück/heiſt Jhn itzt auf-
werts ſteigen/
Sein Geiſt will näher nun bey dem Geſtirne ſtehn.
Die Themis läſt den Sinn ſich nicht zur Erde neigen.
Wen Gott und Tugend führt/ der muß auff Wol-
cken gehn.
Ein Ander mag den Pfuhl der Eitelkeiten lieben.
Was nach den laſtern ſchmeckt/erhebet Keinen nicht:
Die aber/ſo in Kunſt und Wiſſenſchafft ſich üben/
Erlangen Ehr und Ruhm und kom̃en an das Licht.
GOtt und das Vaterland befiehlt uns ſo zu leben/
Daß wir zu beyder Dienſt ſtets unverdroſſen ſeyn.
Die Gaben/ſo die Gunſt des Himmels uns gegeben/
Die gräbt kein edler Sinn in Erd und Aſchen ein.
Drum lob ich/werther Freund/ſein rühmliches Be-
ginnen /
Dadurch er hat gezeigt/was Fleiß vor Nutzen bringt.
Des Seegens Nektar wird aus dieſer Quelle rinnen/
Wer ſich auff Gott verläſt/ deſſelben Thun gelingt.

Dem Herrn Reſpondenten zu Ehren
ſetzte dieſes wenige in höchſter Eil

Auguſtus Drachſtedt.